

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

53

274

ՓՈՒՆՁ

ԾԱՂԿԱՆՑ

ՍՍՀԱԿ Ա. ԽԱՆՃԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ԲԻԻՐԲՃԵԱՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՆՈՒ ԹԻԻ 19

— 1866 —

ՓՈՒՆՁ

ԾԱՂԿԱՆՑ

891.99
μ-26

423

ՓՈՒՆԶ

ԾԱՂԿԱՆՑ

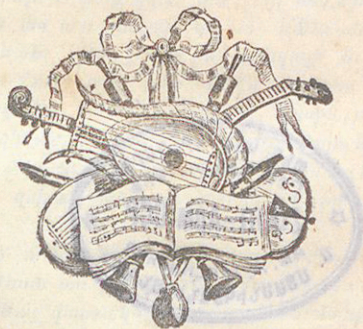
PA
88,785

ՅՕՐԻՆԵՑ

ՍԱՀԱԿ Ա. ԽԱՆՃԵԱՆ

ՀՄԳՈՓ
ՑՄՄԲԲՄԾ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒԲԵՆԻ Յ. ՔԻՐԿԶԻԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՁԻՆՁԱՆՆՁՂԼՍԲ ԵՕԳՈՒՇՈՒ ԹԻԻ 19
— 1866 —

ՄՍԽ. № 1878/55

ЧИТАЛИЩЕ
„КРАСИРАЦ“

274-62

ՄԵՏ ՀԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԴՍՍ. Библиотека
ZSUH-Arm.GCP
И.М. А. МЯСНИКОВА
Ա. ՄՅԱՍԻՍՅԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

181-2013

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ամենարեւտ հասիչն ամենից իմաստութիւն՝ որ զի խաւար յաննշոյն սգիտութեան զմահացեալ միս մարդկան նորասեղծեալ կենագործէ յարածամ յանապական կեանս, եւ զիմս արդարեւ 'ի մասաղ ճիոց անի 'ի նոյն իսկ՝ յոր ցանկայի, յանզուգական կենցաղսն կազդուրեալ սակաւ ինչ փտորժ ինձ վարկաւ 'ի պատուականագոյնն քան զամենայն իրս ասեաց յուսումն մերձենալ Հայկեան բարբառոյ, որոյ քաջալերեալ ցայսօր ժամանակի՝ զժամ պարապոյս ծախել 'ի գրութիւն սոյն դուզնարեայ քերթուածոցս, զոր անա իբրեւ զԳՈՒՆՁ ՆԱԶԱՆՑ հաւարեալ զնստս 'ի մի, 'ի լոյս ընծայեմ առ Համագրի եղբարս ոչ որպէս զորժ ինչ երեւելեաց. որ առաւելն է քան զկար մեր, այլ ապացոյց իմն 'ի հաստութիւն առ որս յուրանան առ 'ի թեւակոխել յուսումն գիտութեան, եթէ քանի ինչ զանկալի եւ ճահողագոյն իսկ է նա. որոյ քաջ իմն որպէս 'ի բովու մարզեալ զմարդիկ, զնոցունց յարդարէ զբարոյս, չափաւորէ զկիրս, քաղցր աւնէ զկամս եւ հանդարտ զերեւակայութիւնս. եւ մեծեւարար ոճչափ եւս զուարճալի են աշխատութիւնք, որ զյուսապատար զսիրտ մարդկան բարեգորդ իմն ստակեն անշուշտ:

Եւ առ ինձ՝ որ նորքանոր հանդիպի այսօր մտանել 'ի հանդէս գրաւորութեան առ իմս նուիրել զերախայցրիս զայս փանաքի յօժարընծայ վաստակոց իմոց առ Պարմանիս ազգին իմոց, ցանկալի եւ եթէ յոյժ, զի փտորժ եղիցի ընդունելութիւն ստրա. եւ եթէ հնար ինչ իցէ՝ ինդրեմ մի անաչառութեամբ հայել 'ի թերութիւնս ստրին, այլ ներել բարեմբսաբար, որ խրախոյս իմն է ինձ ցանկալ յայլում նուագի եւս 'ի լաւագոյնս քան զայս ձեռնարկել 'ի գործս յօգուտ եւ ի փառս Ազգիս Հայկազնեան:

ՍԱՀԱԿ Ա. ԻՍԿԵՆԱՆ

ՈՒՂԵՐԶ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՌ

ԲԱԶՄԵՐԱԽՏ ՈՒՍՈՒՑԻԶՆ ԻՄ

Չորսյանդաստան թափուր մտացս արկեր զուսման սերմանիս
Առ ընծիւղէլ յապոյս յաւեո ըզբեղմնաւորն արգասիս,
Յօժարարար ահա ձօնն թէ՛ւ 'ի 'նուէր նախընծայ
Առ բարեբարդ իմ՝ բազմբարխտ զերախայրիս զուզնաքեայ,

ԱՍ ԸՂՐԵՆ ԲՈՒՍԿԱՆ
Ախորժ և համն հեշտական
Աղբէլ քմացդ, բայց ընկալ
Ներեալ 'ի սեր հայրարար:

Տէ՛ր, ո՛չ 'ի զուր արգ վասնեցան ջանք քո և փոյթ եռանդուն
Առ մի նկուն տղետութեամբ լինել Սանուցդ ձեռնատուն.
Որոց 'ի սիրտ որպէս և յիմն քոյդ երախտիք աննրման
Դորշմեալ անշուշտ ցարդ իսկ 'ի տառ եբրեւ յանջինջ 'ի յարձան.

Օրհնեալ՝ քրտունք որ հեզուն
Յօժան ազդիս Հայկազուն.
Որհնեալ և սերտք՝ յոր հանդչի
Սիրոյ Աստուածն հուանի:

Չի՞նչ տաց արիտուր 'ստ ամենայնի քոյդ երախտեց անփոխան,
Ոչինչ արժան յիս. եթէ՛ ոչ զմատուցեալս միայն.
Չոր 'ի հաճոյս քոյ ընկալցիս մի 'ի զնին անաւառ.
Ըզթերութեանց կացեալ զորձոց քում՝ ծառայիս ապկեար.

Չ՛ 'ի քո խրախոյս անդադար
Յոյս մեծ է յիս անսպառ
Քան զառաւել քաջապէս.
Յուսման ձգտել ասպարեզ,
Որչափ Երկինք ոչ ժխտեն
Կալ միշտ հեքոյս ապաւեն.
Կեցցես ամբ Կարազայց
Անքոյթ 'ի կեանս յարընս

89393
ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ

20

ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ

Ն Ո Ւ Ա Պ

Ի ՎԵՅՅՐԵԱՅ ԱՐԱՐՉԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՏԵԱՌՆ

Ո՛հ՝ զե՛ չքնաղ հրաշակերտ հաստեաց Որ Էն երկնաւոր
ՁԱրարչութեանն անքննին ըզգործ կամաւ իւր հըզօր,
Ձմեծն այն ասեմ տեսարան և յայտնութիւն հրաշափառ՝
Ձոր զվեց աւուրս յանգոյից զայն յօրինեաց բարեփառ:
Որում անհաս են մտաց լինել մարդկան խելամուտ,
Ձի և յանխուլս յԱնմահից ծածկեցաւ այն մեծ խորհուրդ:
Եւ զոր բնաւին չըզօրեն յաղիս տկար իմ շրթանց
Տաւիղք յաւէտ գեղգեղել. քանի՛ հանդէս գերագանց:
Ձի՞ ձայն ահեղ հրամանացն 'ի սոսկ բարբառ « Եղեցի »
Մինչ հնչեցաւ զառաջինն, դասք դասք Զօրացն հօլանի
Շուրջ զվժռոտին լուսարուղիս բանակեցան գերունակ՝
Ուր միշտ զԱրքայն փառատրեն ներբողական 'ի նուագ.
Լոյսն առաջին անատուեր ծագեաց գերթ բոց հրափայլ,
Եւ ընդ նմին սեւաթոյր պատեաց խաւարն ստուար.
Ուր տրոհեալ 'ի միմեանց կիսադնտովքն տարբեր,
Կրէցաւ լոյսն այն 'ի տիւ և աղնամուղն 'ի գիշեր:
Այն ինչ ապա և յերկնից 'ի յայտ եկեալ շրջանակ,
Ձուրք մեկնեցան Եթերին 'ի ջուրց ներքնոց պարունակ.
Հաստատութիւնն վերամբարձ 'ի յօդս յայնժամ տարբական
Ուրտարար պարուրեալ ժպտեր որպէս գեղ կուսան.
Յորում բաշտ պանդոպաց մերթ զետեղեալ խիտ ընդ խիտ
Տեղալ անդան զանձրեաց զարծաթափայլ շիթըզիթ.
Ապա և հօղք սաստկաշունջ կամ Զեփիւռոս հետագոյն
Չերկնիւք շնջեն ազդեալ շուրջ զուարթ 'ի վայրս համրուն:
Եւ ջուրք յաւէտ՝ որ յերկրի ամբարեալ լոյն յասպարեղ

Համատարած կազմեցաւ այս ծով ահեղ վրիժարդէդ:
 Ուստի Նաւորդք զջոդ թեւովք հորդեն շաւիղ անդադար
 Չմանուածաւայ մկանունս հերձեալ ջրոցն անապառ:
 Առէն ցամաքն յաղթ լերամբք դաշտիւ տեսաւ յանդիմանս
 Ի գոգ ափանց պատ 'ի պատ շըմպատեալ ամենայն:
 Ուր 'ի բարբառ Արարչին յանկարծ կատարք երկնաբերձ
 Ի մարգարօսս գեղաղէշ զարդարեցան գեղթ ճանդերձ:
 Հող քաջարդոյ բնձիւղեալ ծից բերք ծաղիկս երկնորակ
 Բերէ Նարգէս, Վարդ, Յամիկ, Յակինթ, Մեխակ, Մանիչակ:
 Անդուստ և ծառք անհամար պճնին կանաչ 'ի սարարթ,
 Ազդի ազդի տալ պտուղ սրտից բնաւ 'ի զուարթ:
 Յարեան ապա բարձրուղէշ Մայրք և Կադնիք խիտ ընդ խիտ
 Կանոնաբերքն Սօճի, Եճիք, Սղոցիք ոստախեա,
 Որք զբլտով բըլըրոց կազմեալ պուրակս աննման,
 Ի շուք նոցին հովանեաց հանդիչին հասակք ամենայն:
 Աստ լուսաւորք 'ի յերկին բա՛ ծաղեցան վառ 'ի վառ
 Բզախեղերս անաղօտ յիւրեանց պճնել 'ի շառայլ:
 Արփե՛ որ ցանգ զբիշերոց ցրուեալ զտուեր մթազին,
 Զպոյծառ առուր տայ ըզդոյս արարածոցն բնաւին:
 Եւ դեղափայլըն Լուսին՝ իբրև լապտեր 'ի ստուերի
 Զլուսայ կաթեն շող նորս մահիկեղջիւրքն արծաթե:
 Կրկին Աստեղք ընդ նմին ցանեալ 'ի դաշտն ակնաշար
 Զթխաթոյր զամպս 'ի շէկ երկնաղարդին յարափայլ:
 Արդ ընդ այն կարգեցան ամբ և առուրք, ժամանակք,
 Նոցին դառնալ 'ի շըման Եղանակոցըն չորեակ,
 Գարուն զուարթ ծաղկաբեր, Ամառն ագիւս պաղարոյծ,
 Աշուն բարեօք բեղմնաւոր և ցուրտ Չմուռն 'ի սառոյց:
 Բզկընի ծովք և նեղուրք յանթիւ սերունդս յոգնայլ:
 Զկանց և եթ եռացին 'ի ջուրն աճել աղաջուր,
 Ո՛ց անդ տտամբ անընդհատ վարդեալ վառաւ առ վտառ
 Գան և գնան, որսոցին մասնին 'ի կարթն կամ 'ի լար:
 Թռչնոց երամբ բազմազան սփռեցան յօղս ամպայլակ
 Ի թեւս թռուցիկս յերթեւեկ ճախրել զերկնիւք կազուտակ:
 Յորոց յողովք 'ի ծովու 'ի իւրզ զուլամբ ձկեալ ջուր,
 Մերթ լուսանոս մերթ մխրձ հարուն ձկաւնս տալ 'ի կուլ:
 Այլ և կիտոցն վաղադոյն ժամանակաց խերամուտ

Օժանդակեալ էրերաց չուեն զառուր տալ փախուստ:
 Մակայն թռչնիկք մանրերամ ոմն 'ի պուրակս ոմն 'ի դաշտ
 Ի նուագս նուաղս յերիւրեն բերք դայլայլիկս անընդհատ:
 Խոյանս առեալ հոյաթեւս պանան ու արձուիք որսապար,
 Եւ բարձրանան մինչ անդուստ մնալ յաչաց խի օտար:
 Ելեալ 'ի դէմն Արեգին զիւրեանց անդէն զալեւոյթ:
 Յերափոխեն նորանոր 'ի մանկութիւն ժիր ու անբոյթ:
 Զտրտանեացն, անամոցն և զաղանայցըն համայն
 Զոնք ամբարձան յոգնախումբ յայժամ՝ յերկրէ խուռներամ,
 Յորոց ոմանք լեռնասուռն շըջն զբնան դլխովին,
 Այլք ընտանեք զառտնին պաշտեն յամայր բնաւին,
 Ուրէս եղանց լուծք 'ի կալ ընդ Երողին մաճակալ
 Արորադրեալ 'ի յարդէն մեկնեն զջորեանն ոսկեփայլ:
 Նա՛. հջլք մարեաց ըզբիցոց քամեալ զքաղոյր օշարակ
 Զկաթն սնոյշ տան 'ի կիթ զուարթարարն 'ի ճաշակ:
 Ա՛հ. այն ժժմակք և որդունք և ամենայն սողնոց աղբք
 Որք անդ ծնան ընդ հորով եռալ զեռալ բովանդակ:
 Են՝ որ ապա 'ի նոցունց զազմատնիս գնան սուր,
 Եւ են՝ որ հետս ման 'ի ման դժեն յերկրի երկնաթոյր:
 Զեռան մըջիւնք խառնադանջ 'ի սորս իւրեանց 'ի մի վայր,
 Զհանդերձելոց գուն գործեն 'ի հայթայթել ըզպաշար:
 Բզկնի մեղուաց ժիրաժիր զծաղկանց առեալ ըզճաշակ
 Գործեն ըզմեղք քաղցրանոյշ համախմբեալ 'ի փեթակ:
 Աստէն Երկնք ահա պերձ նշողեն վառ 'ի վառ
 Ի փառս իւրեանց անկապուտ, 'ի զարդարանս բարեփառ:
 Բովանդակեալ և երկրի 'ի հանդերձանս շորհուռեակ
 Զուարթածաղիկ 'ի տկար պանծայր կուսից հանդուռեակ:
 Մակայն դուռն պակասար Արարածոցըն ողջոյն
 Առ 'ի խընամս ըզբնաւս հողարկելոյ աննրկուն,
 Թռչնոց երկնց հրամատար, ազգ ազգ ձկանցըն ծովու
 Եւ անանոցըն համբուռն, սողնոց ճճեացըն փոքու:
 Եւ ահա Տէրն յանէէց ձեռակիրտեաց գմեճն Ապետ
 Հանուրց աղբաց և աղանց ըլնախրնտիրն ազգապետ:
 ԶՄարդըն՝ զոր մերկ 'ի յերկրէ առեալ ափով հող անեղծ
 Նկարադրեաց 'ի պատկեր Աստուածութեանն անտխեղծ:
 Եւ զկենաբերն ըզգործի մարմնոյն անխառ անկեղան

Ղզուռնչ Հոգւոյն ազդեցեալ եղև յորի բանական,
 Ուժ կենակից առաւել հարկ համարեալ անհրաժեշտ
 Ձհին զէնն անդէն յարոյց փոյթ զՆախամայրն ետ ընդ ետ:
 Ձոր 'ի կողից առեալ Առն աշխարհաստեղծ իւր 'ի մասն
 Եւ զայն լմեալ յորինեաց յայլասեռ իմն 'ի կին մարդ:
 Աստ զերկոտեան համաչափ զԱղամն ասեմ 'և զԵւայ
 Ի մի միայն զուգեաց բա՛ յորի, մարմին յարակալ:
 ՅԱնմահական 'ի վիճակ երկալ զնոսին յաւիտեան
 Խորահա յաւերժ առնէր անդ յերանութիւնս անվախճան:
 Մարդն առաջին աստանօր պատուեալ փառօք պանծալի
 Չիմատուութեան ծծէր սիւղ զՀոգւոյն շնորհաց սիրալի,
 Մինչ իսկ բնաւից կենդանեաց 'ի գալ նմա 'կն յանդիման
 Չանուանս նոցին յորըրջէր իւրաբանչիւր բոտ բնութեան:
 Եւս 'ի Ղրբախան փափկութեան, ուժ շնորհեցաւն 'ի պարզև
 Բերկրապատար 'ի հրճուանս ցնծայր հոգւոփն յարատև:
 Ո՛հ զէ՛ մեծ են դործք քո, Տէ՛ր, և զօրութիւնդ անասհման:
 Որ զերկինս միշտ և զերկիր լցբեր փառօրդ աննման:
 Չի՛նչ տրբիտուր ապաբէն անվիւ բարեաց փոքրանակ
 Ապէկեալ Բարձրելոյդ ինկեանս սիրտդ մեր համակ:
 Ա՛յլ ընդ վերնոցդ բամովին համաձայնեալ Ջօրութեանց
 Փառատրական գոհութեամբ զբեղ օրհնեցո՞ւք յաւիտեանս:

Ի ՅԱՂԹԱՆԱԿ

ՔԱՁԻՆ ՀԱՅԿԱՅ ԱՌԱՋՆՈՅ ԻՇԽԱՆԻ ՀԱՅՈՅ

ԵՒ ՊԱՅԱՊԱՏԱՅ ՆՈՐԱ

Չի՛նչ նորասրանչ բարութեամբ Չեռն Առարչին բարերար
 Նորակերտեաց վերտին զաշխարհ լրիւ հաւատար:
 Եւ 'ի գարուն շնորհագեղ գդաշա ըզբերինս և զեմակ
 Հանդուճատիւ առաջնոյն պճնեաց ցօղոփն երկնառար:

Իբրև հօրովք անդտին ամանակացն յեղցեղուկ
 Ետուն 'ի դէլ փոյթ 'ի փոյթ զաւուրս անցիցն մեծասուդ:
 Յօր առ Նոյիւ նախահօր ազդ ազդ մարդկան համերամ
 Առ անաստեղ զօրհնօք Աստուածաստարն ցաման,
 Ի սոյլ Տեղձեալ բնաւին տեղատարափ սահանաց
 Թաւց Մարգարոյն ապաբէն և որ զնովաւ յընտրելեաց:
 Ո՛յց 'ի Տապան փրկութեան ապրեալ Կէն 'ի պատուէր
 Ընդ սրբութեան իւրեանց յար զվարձս ընկալան երկնանուէր:
 Տերակառոյցն աստին Նաւ ահեղ ցամանս 'ի վախճան
 Հանգեաւ յազարն Մասեաց յամբոհամբոյրն արտեւան:
 Ուստի 'պապամն աբաւնոյն հօր մեր իջեալ բամովին:
 Ի գոգս ապա Հայրենեաց առին բրնակս 'և 'ի տեղին
 Չօհ, պատարագ 'ի սեղան հանեալ առ Տէր սրտագին՝
 Չօրհնեբզս ընդ նոյն դոհութեան 'ի գուճս անկեալ ինկէին:
 Եւ զի՛նչ շնորհ՝ յայնմճեռէ 'ի Նահապետն անշուշտ
 Բաշխեալ Վեհին բարեխնամ ընդ ուղես օրհնեցն անկորուստ,
 Իբրեւ զճառ բեղմնաւօր 'ի դարաստին Նախճաւան
 Բնաիր պողովք սերնդոց բարբաւաճեաց աննման:
 Որպէս ըզՍէմ 'և ըզՔամ զանգրակածինն և զՅարեթ՝
 Յօրմէ առ մեղ շառաւիղ շքնաղ ծագեաց նախապետ:
 Հայկն՝ այր յԵրկնից հարեալ սէր աստուածապաշտ կըրօնիւ
 Վսեմ կանդեցաւ ակոյեանս առ ազդս Հայոց և հովիւ:
 Ոչ ինչ և եթ համարին յաշըս նորին հաճելի,
 Ա՛յլ Ըստագով ըզփառաց հանդիսանայր Հայրենի:
 Եւ 'ի Հայոց բաստ վսեմ արձանանայր դէտ արթուն,
 Հսկէր Գիւցաղն յառաթուր զօտիս առնուլ և նկուն:
 Ընդ նոյն և զազդս համօրէն յանրոյ լուծել դերութեան՝
 Ձոր գուն գործէր կաշկանդել հրէշն առաջին Տիտանեան:
 Բանզի գոռոզն անդտին խարբաւանեալ 'ի չարէն
 Ապարթանէր որպէս գոլ իշխող բնաւից համօրէն:
 Եւ առ Գիւցաղնս, ատ. «Տի՛, եկ դու քոյովդ ամենայն
 Կալ յոյժճեռէ հպատակ վսեմ թագին Տիտանեան:
 Մե՛ զոք կաշիւ սէր երէք, ո՛չ 'ի յերկինս և յերկրի
 Ես դահեղեց ձեզ իշխան, փառս ինձ տալիք արժանի՛:
 Անջլթ հանգիստ, զանձս անգին այլևս վայելս և բարիս
 Եւ արքունի փառս անանց տաց 'ի ժառանդ ձեզ, թէ զիմս

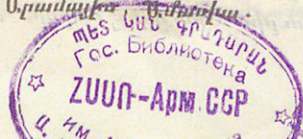
Բնդունելիք սրտագին՝ զոր տամն առ ձեզ հրաման
 Թե ոչ ընդ վայր զարդարողնցն 'ի սուր հարկց իմ դաժան» :
 Ոչինչ ֆաջին զանդիտեալ 'ի սպաւնայեաց գուողին
 Խիզախս ընդ նոյն պատասխանն առ նա կրկնէ ահագին .
 « Ա՛ , որ 'ի քոյդ ապաստան յանձն լինիս մոյեկան ,
 Ձե՞ օ այդ 'ի քեզ բարբաճմանք յանդգնութիւն դիւական .
 Եջ՞ ւկ ըզքեւ . զի յանգէտս պատրեալ չարին 'ի հրապոյր
 Մնցեալ զանցեալ զիրաւամբ մոլորութեան կաս անձնուոր .
 Այլ և արդ լուր՝ զոր առ քեզ բան վերուդեմ ես մեկին ,
 Ձի մի է Տէր մեր յերկինս՝ ցր դործք ձեռաց եմք ընաւին .
 Ես՝ որ արար դամենայն , զերկին , զաշխարհ ընդհանուր
 Եւ զարգ մարդկան զերկիր շուրջ յանձնելու հոգալ մտադիր .
 Արդ՝ որ մրցեցդ ըզքնաւս ընդ քեւ նուաճել ազաւուս ,
 Ընդ վա՛յր խորհիս առ յինէն ստնուլ պաշտօն և յարդումն .
 Ոչինչ օգտիս և 'ի քոյդ պատիւ ու 'ի շնորհս Թէ և շատ ,
 Ձմեզ 'ի շնորհացքն Երկնեց զառածանել տարապարտ :
 Աւասիկ կեսան , ճոխութիւն , հանդիստ զուարթ , փառս անանց
 Ի սկզբանէ անգր և եթ մեզ պարգևեալ է Աստուած :
 Ոչինչ կարօտ եմք քոյցդ , 'ի նա յուսամք աներկմիտ .
 Ձթորդուտանս պահել զԱյդ 'ի դուրթ խնամցն այժմ և միշտ :
 Որ և կարողն է անշուշտ ըզթնամիզ չարաչար
 Յարեղն , 'ի զէն հսկայիցս յոգի դատել շանթահար .
 Որպէս Չուարթնոցն լուսերամ , որք 'ի յերկինս բերկրալիւր
 Յանձառ 'ի փառս հրձուէին , նոցին ըզքոյս անխոր
 Առ անաստել Աստուծոյ՝ 'ի խորանաց Ողիմպեան ,
 Ի ստորերկրեսյս անդնդոց արկ՝ ուր հնոցն կիզական :
 Անդ է և քոյդ վայր անել վա՛հ , առ ծնողին քօ դժխեմ ,
 Ռւր ընդ աստեաց վայրեկից վիշտս ընկալօրս բաղմարեմ :
 Այլ մեզ անսուտ հանդերձեալ են բարութեանց միցանալք
 Չոր հատուցեք բարձրեալ Տէր մեր վաստակոց փոխանակ :
 Որում պարտիմ ցանդ երկիր սերտիւ սիրով պագանել ,
 Պաշտել և եթ զնա հողուլ և զայլ ո՛չ ոք ճանաչել :
 Արդ՝ Թէ կամացդ հակըդեմ լեալ զոր քեզ տամ պատասխան .
 Յազդն իմ համակ մտադիւր լինիս դուալ ցտամախան ,
 Այ՛ անհրաժեշտ ինձ զարդիս հարկ 'ի վերայ կայ ճակատ
 Տալ քեզ ընդդէմ՝ անվեհեր 'ի վրէժ շարեացդ անընդհատ :

Օ՛ն ընդ առաջ ճիւղդ դու , լացն քեզ ահա սպարեղ
 Տեսցուք արդեօք ո՛ւմ 'ի մէնջ պարտունն անկցի 'ի մարտես :
 Կամ ես 'ի քէն յաղթահար , անշուշտ մեռայց վասն ազգիս ,
 Այ՛ եթէ ոչ , ընդ քոյցդ յօրհաս հարկց դքեղ յոխն » :
 Ընդ բարբառս այս 'ի դարբոյթ՝ լցեալ վերադն Տեանն
 Ի հանդերձանս կլանէր մարտի իւրովք միաբան .
 Երկրին իսկ դուամբեալ բանակք համբուն 'ի դուպար
 Վառեալք յաւեոտ այր ընկեր 'ի զէն , վահան և յասպար ,
 Դան ժողովին առ ետեղ , որ յարջըրջին « ՀԱՅՏՈՅ ՅՈՐ » .
 Չորով լերինք , դաշտք չքնայ շրջապատեալ փառաւոր :
 Ասա շայրն շայոց յաշնոյժ աւրբ քարոզ իւրոցքն կարգայ .
 « Ընալիք ընտիր թորդուտանս նիզակակիցքդ իմ , հապա
 Բաշ լերուք քաջ . մի ժամտուն յոս շտնուցուք ապիկար
 Ըզաղթութեան փութասցուք զարձանս կանգնել մեծափառ :
 Ընդ յիշատակ ֆաջութեանս սիրոջք բերկրեցնին անտխուր՝
 Ոյց յապագայս աճեցնին ձեռք 'ի վեհնիդ . և անուռ
 Օրհնեցնին անդ յաւիտեան զանմահութեան ձեր անուն ,
 Այլ և ոչ ձեր 'ի յերկինս վարձք կորիցնին բարերուն :
 Ուսցնին որդիք մեր անշուշտ օրինակաւս կանխացոյց
 Չորտիւ ջանալ Հայրենեաց . մի՛ տալ տեղի մտառց .
 Ձի զինչ օգուտ վատութեան , Թէ ոչ դերեալ ոտնին
 Յանձին կրել բովանդակ զհարուստն նորին դաւաճողին » :
 Մինչ զայս Գիւրգաղնիս խօսեր , անշուշտ և քէ լարձեալ ձայն
 Խօսեալոյ 'ի դուռդս իւր աղեալ դրօժէն 'ի սալմ յաղթական .
 Աստ երկոցունցքն կողմանց հեղքեալ զմահուամբ դաւաճութեան
 Կան և մնան լի , ցատուս յաղթ վիշապացն նրման :
 Չոյք ընդ ձայնիցն ազգարար մեռ առ միմեանս հանդիպեալ
 Որպէս կօհակք լեռնորերձ յահեղ ժրբեկացքն շարժեալ
 Մե՛ ըզքով ամբարձեալ ցածնուն կոծին զեզերուս ,
 Բաղխեալ այնպէս զերեքք դործեն նախճիբբս անբաւ :
 Անդէն հասակը կզոպի , որ 'ի դիւրիցն Հայկեան
 Ի սեր վառեալ ու 'ի նախանձ Սուրբ շայրենեաց , ազգութեան ,
 Մին՝ զգողունս 'ի Վիւրջոյ յերկիր դնէր դիտապատան ,
 Թափ ընդ տոխն մխեալ սիրտ նեա կամ՝ նիզակս պորթլատ :
 Խանլիւն , դզորդ , ճիւղ , Թնդիւն արիւնխախանձ վարազաց
 Չերկին զերկիր ընաւին վրդովին յանդարարձ :

Բոսորարուզն հեղեղօք վայրն ողողեր պատ 'ի պատ,
 Եւ ընդ այերս պատէին զերթ մեդ շողիք անբդհատ:
 Խոտ, Մանաւազ, Սրմնակ, Բազ հարազատք Գիւցազին
 Ձինչ առեւծունք անվեհեր յառաջարէմ լեալ գնդին,
 Աշխունք հրացոյտ զայրազին վարդեն անշուշտ ատու և անդ,
 Չդիտուեն թշնամեաց շեղջեն լերկիր բարդ 'ի բարդ:
 Որպէս հողմունք բբարեր 'ի գրանց շնջեալ Եւրոսեան
 Ջգալարաբեղ հարկանեն զաղալթս 'ի դոյն դեղնութեան,
 Կուտեալ սիրու գեղ 'ի դեղ. սյապէս և անդ բռնական
 Գործեն մըրրիկք ցասմանց. ո՛հ զինչ տեսիլ դառնութեան:
 Ատ որ ունէրն 'ի մըտի Մասեաց 'ի սար երկնածեմ
 Աթոս արկեալ տիրական ըզտիեղերս համօրէն
 Գերեզ դերփել և պաշտօն առնուլ Սեկնից հանգունակ,
 Աւասիկ արք պարտասեալ էլ զբոնոցն 'ի յառակի,
 Ձի 'րբեւ կայծակ շանթածիլդ գընդն Հայկայ լար ընդ մեջ
 Նետ արծակեաց քաջամուկ շեշտ ընդ սրտիւրն անդեղջ.
 Հարս՛ւ գոռոզն ըզգետնի, սարսեցան 'դունդք 'ի թմիր,
 Եւ առ տեղոջ զինչ թուկ ամբ զողին ժայթքեաց ախտակիր,
 Անդէն Բէլեան գումարտակք 'ի շուար, շքիթ, տարակցոյ
 Թողեալ յաւար զամենայն զանձանց փորձեն ըզփախուտ.
 Այլ դեռ շհահեն մահաձիր նետք և զոմանս 'ի կենաց
 Իսպառ զրուեն, և զոմանս 'ի տար վարեն արտալած,
 Գոյժ հարկանին բօթալուր, գոյժ յապարանս Տիտանոյ
 Գլըրդի անդէն Բարեւոն յողք կոծ շայլեալ յարակայ,
 Ձի հզօր գիշխան իւր ետես իբր ըզնոճի բուռն յԵւրոս
 Գլուին բմբոստ տապալեալ կործան դնի յանե՛լ փոս:
 Աստէն կանգնի Թորդոմեան արանց փառաց յաղթանակ,
 Պարզի 'նդ այեր ծալ 'ի ծալ Ալքատութեանըն դրօշակ
 Կնքեաց երկին թէ յաւերժ կեցցե իմ ազգ Հայկածին,
 Յորչափ արփի լուսափայլ 'ի շող ցօլայ յԵթերին:
 Յոր ըզփեւցազնն Թորդոմեան 'ի թաղ պճնեալ պետական
 Խշխան կարգեաց Հայրենեաց և Հայր որդւոցն համբարմ.
 Ընդ այս բերկրեալ խնդ 'ի խնդ Հայրերոյն միաբան
 Ի դրուատն ներբողից զՀայրն յերգ առնուն անման:
 Այսպէս Աստղիկն Հայկազանց յերկնից կամար կապուտակ
 Անկըն էառ շող յոսկի փայլ հատանել գեղունակ:

Խաղաղութեան անդէն գուարթ ժամանակք
 Հողովէին 'ի հաշտ համարոյր բովանդակ.
 Եւ մերկանայր երկիր գտուեր արամութեան
 Որպէս մեայլ յԱրեգ պայծառ 'ի դարնան:
 Ազինք աղանց հայկասերունդըն դրոնի
 Ի դիրկս աղատ հանդչին երկրին Հայրենի.
 Տօն Հարսանեաց 'ի մեծ հանդէս ցնծութեան
 Կառարեն անդ դատերք 'ի պար միաբան:
 Եւ պարմանեացն ընտիր կաճառ հեշտալուր
 Նուագս երգոց քաղցր յերկրին լուսաթոյր
 Ձգլլտով ամեալ պսակս 'ի պերճ նարօտից
 Հիւսկէն ընդ վարդ ընդ մրտենիս միակից:
 Ո՛հ, զի չքնազ յայնմ պահու տեսանէր
 Գող կերպարան բնութեան 'ի մոյն անսպեր.
 Երկին եւ եթ 'ի գոյն որպէս շափուդայ
 Պճնեալ ժպտեր Փեպեան ընդ շող նախընծայ
 Սրիւոյն ասեմ, ոյր միշտ ճաճանչք արծաթի
 Ըղդազալթամբն հարեալ Մասեաց գեղանի,
 Վառին բարձունքն 'ի լոյս 'ի գոյն երկնեանդ,
 Ոչ անդր երբէք ամպք երեւին տիրորակ:
 Եւ իւ աշկունք պիշպիշ յառին անքթիթ
 Զփունջ փունջ ծաղկամբք, որք գանանդէն 'ի փիթիթ,
 Զանմահութեան ցօնեալ համարոյր Եղեմայ՝
 Որ առ նոքօք, առ ձեռ տոնմին Թորդոմայ:
 Միանաղոյն ամօք այսպէս պարազայց
 Ի կարդ, 'ի կրօնս այլ եւ յօրէնս գուգրնթաց
 Կան Հայկազունք. եւ դան անդէն պետութեանս
 Պայազատի յարի արանց յաղթական:
 Ոյց են անուանք որդւոցն ասեմ վե՛ն Հայկայ
 Մեծն Արմենակ, Արամայր Երանոյս:

181-2013

Եւ 'ի սոցունց քաջըն Գեղամ եւ Հարմայ
 Որք զՀայրենեօք հսկին յեռանդս յարակայ :
 Աճին 'ի ճեա եւ 'ի սերունդս աստ եւ անդ
 Լնուն զերկիր, 'ստ անսուտ Բանին տիրաւանդ .
 Շինեն քաղաքս, աւանս եւ զիւղ եւ դաւառ
 Յորս անդաստանք արտ եւ այգիք ժպտին յար :
 Տիրամեծար ան երկիրն այն Հայաստան
 Զիանդ յայնժամ պանծայ 'ի փառս աննման .
 Մինչ ըզնովաւ սիրտ դըրրդի օտարին
 Զարագրդե յոխ 'ի նախանձ բնաւին .
 Զնա հինն 'ի վեր քանդել լինին մըտադիր ,
 Կամ ըզբռամբ ածել իւրոց հարկադիր :
 Այլ չեն աստէն շիջեալ Հայոց 'ի սրտի
 Աշխոյժ եւ սէր Նահապետին հօր մեծի .
 Փոյթ 'ի յանձին . Զան 'ի բռին առեալ անդ
 Վրէժխնդիր կալ Հայրենեաց քաջ 'ի մարտ :
 Երգեան ծն արգ երգեան իմ քնար բանաւոր
 Զերկրորդն Հայկայ ասեմ զԱրամ նուագաւոր .
 Աղէ, ասն, սրպէս յաղթեաց նա իսպառ
 Զիշխան Մարաց զդոռ եւ ըմբոստն զՆիւքար :
 Ի՞նչ զարեւն հատ զամբարտակին չարաշուք
 Որպէս զանսլարտ առիւծ զգայոյ զիււլուկ :
 -Քանզի 'նդ խուժան իւրոց ելեալ գունդագունդ
 Վսերն անդէն 'ի վայրն աղատ տայ դըռոյթ .
 Ըզնորարձարձն շիջուցանել զձան նորին
 Գահ անդ կանգնեալ անգնդամած խաւարին :
 Վեհ իշխանին ոչինչ ընդ այս տոկայր սիրտ
 Ո՛չ իսկ զպարտուցն իւր լքանել աներկմիտ .
 Գուժարէ գօրս, կարդէ զգունդս, կազմիք մարտ
 Յօր զարհուրին Մարք եւ սարսին անընդհատ :

Որպէս կայծակն փայլակնացայտ ամպրոպայ
 Որ ընդ մի զարկս կորզէ զբարձունս 'ի հիմանց .
 Այսպէս լքեալ քակտեալ զՂուրր ոսոխն
 Տապաստ անշուշտ անդ արկանեն զնոսին :
 Զոմն Հայկազունք զրաւեն 'ի սլաքս 'ի նոցունց
 Եւ զոմն հարուն շեշտ 'ի մկունդ մահաբոյժ .
 Աստէն հանգոյն արձուի 'նդ առաջ Արամայ
 Թուռցեալ յանկարձ յաշխոյժ նժոյգ իւր, ապա
 Մաստկատեսակ կրկնէ հարուածս եւ ընդ նոյն
 Ի բուռն ուժգինս անու զՆիւքար կենդանոյն .
 Զոր յԱրմաւիր 'ի նախատինս ամեալ ճահ
 Նմա ընդ չարեացն եհատ վճիռ առ 'ի մահ .
 Ընդ ծայր վարսել աշտարակին բարձրաբերձ
 Բեւեռս հարեալ թափ ընդ ճակատն տխեղժ :
 Սուր ձայն, դոչիւն զերթ վարագլի, եւ անդէն
 Զրաւի 'կենաց իսպառ ոսոխն դժխեմ :
 Ապ' եղեռան նորին փոխան 'ստ իրաւանց
 Զմին ընդ հարկաւ երկրին արար 'ի մասանց :
 Գլին աւուրք, ամք անցանեն ո՛չ բազում .
 Եւ զքնչ ապա . կրկնին աղէաք նորագոյն .
 Զի յուզին հեռք Բաբելականն ցասմանց
 Զօրէն անեղ չարժեալ ծովուց յեղակարձ .
 Որոց յողոյս խրոխտ կուտակաց սուզանել
 Կամք են անդէն ըզՀայրենիս անարգել .
 Խնդրեն զառիթ զիւրեանց հանել զսորհուրդ յանկ
 Նախապարձակ Ամբարշտին հանգունակ :
 Ու այն ինչ աւուրք զարնանայնոյն հասանէր ,
 Լու 'ի Հայս անդ զԲարչամայ, սն, լինէր .
 Եթէ նա ինքն Բաբելացուոյն ասեմ պետ
 Կայ հանդերձեալ 'ի ինդամ 'ի սազմ անափեա :

Հեծելագորս ընդ իւր ամեալ հինգ հազար
 եւ հետեւակիրս քառասուն հազար այր
 Իցէ ընդ այս մնալ Արամայ անտարբեր ,
 Ոյր ոչ յոգւոյ աշխոյժք թաղչին 'ի գիշեր .
 Գօտի ընդ մէջ ամեալ անդէն Գիւցաղին
 Փոյթ գումարտակ զօրացն արար վերստին :
 Պերճն եւ անձնեայ անդր 'ի նոսին գեր 'ի վեր
 Գլուխ ամբարձեալ դէմ թ ճնամուռն խիզախէր .
 Բոց ընդ աշկուռան հատանէին Հայկազանց
 « Մեհոցուք » ասեն , թէ մեր հասեալ է օրհաս :
 Ըզդաշտավայրս կրկին գնդիցն համօրէն
 Վահանաւորք գողջիր յախտուրն ծածկեն :
 Անդ Քաջաղէն Խորխոռունեաց գումարտակ
 Ընդ Բիշուռնեաց , Մանաւազեացըն բանակ
 Վառեալք յաւէտ զինչ հնոց յեռանդ վառ 'ի վառ
 Պատերազմիս կան դիմագրաւ անհնար :
 Այն ինչ ձիոց ըզգրգրեալ խօտերախ
 Ապա զաւաչ փողք շուրջ գոչեն սրտաբախ .
 Ինոյն անդէն յուզեալ սպւոց , դայրազին
 Իբր ելեւէջս գմբեամբ առեալ շիտթին :
 Եւ զինչ ըզձաս անդ տեսանել , գոթ եւ սէր
 Ո՛հ վայրապար , շաչեն շկահեն զէնք սուսեր .
 Ու աղաղակաց զընան շոխնդք ընդ այր .
 Ո՛չ ոք զրոյցս լսեն միմեանց անարգել .
 Փայլ փայլ սուսերք յԱրիւռոյն ճօճեալ ճառագայթ
 Աստեղատիպ ցայտեն գողջիր բոցս անհատ :
 Աստ Արամեան զօրացըն զէնք ծարաւիք
 Ըզթճնամեաց տեսալ զզորդս , աւասիկ .
 Իբր ըզմշակ , որ զհասկս 'ի յանդ անդադար
 Յիւրն իսկ հնձէ անշուշտ մանգաղ սրածայր ,

Քաղեալ իսպառ զնոցունց ասեմ ըզհոգիս
 Դիաթաւալ շեղջեն յերկիր պիղծ ըզգիս :
 Մըխեն նիզակս է որ ընդ կուրծս ամբակուս
 Եւ է ուրեք շեշտ ընդ ասփոզըս հաստոյր :
 Անդ Բարեկեանց որպէս յօրհաս յանկարծուս
 Կիսովք հարեալ զիզուն յերկիր կոյտ 'ի կոյտ .
 Եւ այլք անդէն խոյս տալ ընտրեն 'ի խուճապ
 Ի սպառնալեաց եղեալ մարտիս ձեռնթափ :
 Ո՛չ դաչս 'ի դէմս յառել զօրեն Հայկազանց
 Որպէս 'ի լոյս ոչ աչացաւք ճրագաց :
 Իսկ կորովին ասեմ Արամ ոչ սակաւ
 Ի հզօրաց գործեալ նախճիրս սուսերաւ :
 Ապա ըզվրէմն , ասէ , հանից քաջաբար
 Ըզթճնամուռն իմ Հայրենեաց չարաչար :
 Արդ աւետեաց ելցեն պատգամք առ Բարշամ ,
 Զի ահա ժամ՝ յոր իղճք 199ին իւր համայն .
 Բայց զթէ քեզ Բարշամ , ընդէր 'ի շուար
 Յածեալ յանձին 'ի ծուփս յուզիս անդադար .
 Աւասիկ փառք , եւ զոր խնդրես զՀայաստան
 Կազմեն , սակայն մերձ 'ի քոյզ ցուրտ դամբարան .
 Մասիր յառաջ , էր զանդիտես , լեր անահ
 Ա՛րբ դու զբաժակ , զոր քեզ ձօնէ ձեռն Հայկայ :
 Եւ քանզի տար եկեալ յերկրէ խոնջիս արդ ,
 Մի՛ քեզ ձեզել յանդրէն քո դարձ , հանդիր աստ
 Սուր Արամայ քեզ բաշխեն կեանս 'ի գրծոյս
 Եւ այլ զի փոյթ քեզ կենցաղոյս յարախոյս :
 Յայնժամ մինչդեռ տազնապն յուզէր 'ի մարտին .
 Եւ ապաժոյժք յորդ ճիւղէն ջերմազին
 Ահա անդէն եւ Արամայ գոռ սուսեր՝
 Որ զճանակսն հրաձիւ զբոցս հատանէր ,

Ու ժգին ընդ փող Ստամբուլին զարկուցեալ
 Բզճապաղիս հոսեաց զարեան դետարար :
 Եւ ընդ նոյն փոյթ զակամբ շրջեալ մահուն մէջ ,
 Անդ վիթխարի վիրադն անկաւ դեանաբեկ :
 Ձոր անդանօր տեսեալ զօրացնն նորին
 Ի զարհուրանա , յերկիւղ դողան սաստկաղին :
 Եւ յաշնայնի որպէս սաղարթ .ք 'ի մըրբիկ
 Վարեալ աստ անդ , հուօլ մնափ ուրեք հանդարտիկ ,
 Սմին նման եւ նոքին իսկ փտարին
 Հալածական 'ի սուր եղեալք դառնաղին :
 Փախչին այնպէս , մինչ թէ իցէ ինչ հընար ,
 Բանալ երկրի առ անդ թաքչել գազտնարար :
 Յոր կորովեաց զնդից Հայոց մեծաձայն
 Փախտէիցն պնդեալ զհեա մոլեկան .
 Յերկրէ յերկիր վաննն վարեն ըզնոսին
 Ձինչ յաղթ զնաւս հողմունք մղեն զայրազին :
 Մինչ այս մինչ այն ապ' առնեն դարձ 'ի տեղին'
 Յոր անկեւոցն դիակուռք խոնէին .
 Եւ պար արկեալ շուրջ զնոքօք անգանօր
 Ընդ յաղթութիւնս հրճուին իւրեանց փառաւոր :
 Ապ' 'ի նոցունց զկողոզուտս յառ յապուր
 Յաւար ածեն պէս պէս ըզգէնս ամրակուռ :
 Իրրեւ այսպէս գործ ճակատուն եհաս յանդ
 Եւ ոչ մի ինչ յուզմանց մնայր նշանակ .
 Եւ ահա զօրք ընդ զօրափարս կազմեալ գունդ
 Միահամուռ դառնան ընդ կրունկ . եւ 'ի թունդ
 Դղորդին ոլորտք ահագնազոչն փողոց'
 Ձորս հարկանեն 'ի յաղթանակ քաջք Հայոց :
 Ոյց դեղունակ եւ դէմք ծաղկին 'ի ժպիտ
 Ձինչ բուրաստանք 'ի վարդ զարնան նորաթիթիթ :

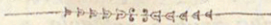
Արդ լուր լիցին , այց 'ի սիւրուս եւ յամբայր ,
 Ձինչ ախոյեան կանգնի Արամ վեհափառ .
 Ձիք , թնդ ուսցին , չիք , թէ ինդրեն որսս 'ի Հայս .
 Ձի տակաւին կանդուն եւ անդ բազուկք հաստ :
 Եւ Բարձրելոյն պահեն զնա յար դութ եւ ինամ
 Ո՞ այն իցէ արդ կալ ընդդէմ զօրութեանն :
 Սիրտք չեն Հայոց սիրտ ահաբեկ կամ տկար .
 Սիրեն ըզմահ քան յԱստուծոյ ուրանալ :
 Եւ կամ զերկիր ձգել յաթուր Աստին
 Երկիր՝ զոր անդ 'ի Հարց նախնեաց ժառանգին :
 Ձի հաստատեալ ոչ են 'ի մարդ նոցին յոյս ,
 Ձանդիտեն ոչ յուսեքէ , այլ 'ի յերկնուտ :
 Աղէ , որոց առնուլ ցանկան զմահուն փորձ
 Ձինչ Տէր արդար առնէ ըստ չափ անցելոց .
 Ձինչ ինչ այլ եւ ոյց որպէս ժանտ ոխերիմ
 ՁԱնեղին միշտ քանդել ըզվայրբս ճգնին :
 Քարողեցան անդէն 'դ աշխարհ բովանդակ
 Ձոր ցուցին Հայք , մեծաց գործոց ըզհուշակ .
 Վիպեալ զնոցին ըզքաջութեանցն այր զընկեր
 Բզգածան միշտ , որք լուան յահ եւ յերեր :
 Ու ազգաց ազգաց մերձաւորաց 'ի սարսափ
 Սիրտք ծփեցան զերթ մկանք առ ծովափամբ :
 Դղրդեցան Կապագովկեանն բարձունք ,
 Որպէս զերկիր շարժեն տարբոց սասանմունք .
 Եւ ահաբեկ ընդ իւրայոցն բնաւին
 Քստմնեցաւ յոյժ Պայապիս պետն աշխարհին :
 Նոս . մինչ եհաս լուր պատգամաց նմա 'նսուս
 Բզգալտեան Վեհին Հայոց քաջածնունդ ,
 Ոյր քառասուն խմբեալ զօրօք հազարօք
 Կայր բանակեալ մերձ առ նորին սահմանօք ,

Երկեաւ զահ մեծ, մի՛ դուցէ նմա ինչ ճակատ
Ընդ իւր մղեալ պէս առաջնոց քաջ 'ի մարտ .
Իւրում եւ եթ բռնակալեալ աշխարհին
Ձնա 'ի բարեաց հարցէ ընդ վայր բնաւին .
Ի յայտ յաւէտ յուզեալ խորհուրդ տարադէպ
ճակատամարտ հընարի տալ, ոյր հանդէպ
Սննկուն իսկ հանդիսանայր յաղթանակ
Ձերթ քաջաւէտ ըմբիչ 'ի մեծ հրապարակ :
Ապա զինուք, զօրօք, հրոսօք ել ընդդէմ
Մեծաց Հայոց ասեմ Վեհին հրաշաղէն .
Իբրու զարեւ շիջուցանել ըզնորուն՝
Ձոյր ոչ ընկճել մարտք զօրեցին զյաղթութիւն :
Այլ վայրապար, սրչափ յաւել նա ըզլիոյթ,
Ձի սուր Քաջին չեն 'ի պատեան իւր անքոյթ .
Անդ սչ սակաւ զօրաց նորին կոտորած
Հարուածք բաշխեն Արամային նիզակաց .
Շաղիղք հոլով կուտակադէղ ճապաղին
Ի բազմայոյլ զնդից խրոխտ Ոստին .
Ձեւս անյաջող տեսեալ զիրաց Պայապիս
Աճապարէ անդէն 'ի խոյս 'ի գաղսնիս .
Ձորմէ անչուշտ եղեալ Վեհին խելամուտ
ձեպէ զճամբար զօրաց իւրոց, եւ անդուստ
Փոյթ ըզնորին մտեալ ըզնեա զայրազին
Ի հեռաւոր վարէ յաշխարհ բնաւին :
Մինչ 'ի կղզիս նմ՝ անկանել մազապուր՝
Ձոր շուրք պատեն Միջերկրականն ծովու .
Ապա զբռամբ զերկիր ածեալ ըզնորին
Վայելչազարդ պճնեաց փառօք զայն կրկին .
Եւ կորովի ընդ իւր զօրօք բերաւոր
Ձոմն Հայկազուն եղեալ Մարգարան անդանօր՝

Որում անուն Մշակ, այր քաջ եռանդուն
Վեհ յարութիւնս, կիրթ 'ի ճակատ աննկուն .
Ոյր ձեռներէց 'ի գործս եղեալ աննրման
Ձքնաղ զողցիս գործեաց զաշխարհն ամենայն .
Շինեաց ապա անդր իւրակերտ եւ քաղաք
Ձայն յորժորջեալ 'ի բուն յանուն իւր Մշակ :
Ձոր 'ի բնակաց աղաւաղեալ աշխարհին
Արտաբերեալ կոչի Մածակ բնաւին :
Իբրեւ այսպէս անցին աւուրք տրամազին՝
Յոր անընդհատ ողբք եւ աղէտք լինէին .
Շուրջանակի եւ մինչ՝ առին մարտք զաղսր ,
Խաղաղութեան ապ՝ առաւօտըն պայծառ
Ի լուսափայլ ծագեաց ըսփիւռ ճառագայթ .
Ո՛հ հրաշալի այս տեսարան բարեկայտ :
Ո՞ւր, յոր յուզէր յաւերթ երկիրն Հայաստան
Անդունդք խոտվուտ, տեղի առեալ յաւիտեան .
Վրէժ եւ մախանք սուր արդ, լուծեալ զժնէից
Ո՛չ ոք ընդ վիշտս լինին նպաստք աղէտից :
Անքոյթ յանձն իւր այր այր լինին հետամուտ
Ի բաղդս անձին եւ 'ի վաստակ եկամուտ .
Եւ որպէս յետ սաստիկաստոցըն՝ ձմերան
Ծաղկի՛ դարուն անդրէն չքնաղն Հայաստան :
Կարդէ Արամ, որ լուրջ 'ի միտս եւ յոզի
Յամէն ուրեք կարգս եւ կանոն արժանի .
Ընդ պետական զօղէ ընդ լուծ օրինաց
Ձամենեսին որ 'ի փոքունց եւ մեծաց :
Գործել զԵրկնից ո՞ աչն իցէ զոչ հաճոյս,
Առ դուրս հասեալ մնան վճիռք պահախոցդ .
Որպէս ճագուց ըստ թեւս հաւուց ուծեալ մօր
Ի կռածագ Հարին կառուց լինին կուր :

Ատտէն 'ի խնդ գուարթ համայնք բերկրին յար
 Զորք ընդ ծործորս, գետք ընդ առուակս անունս պար :
 Եւ մարգարայլ դաշտք ընդ լեռինս ընդ բլուր :
 Զերթ աւետեաց զողջոյն ձօնեն անտրխուր :
 Երեւելեօք անա գործովք այտքիւք
 Յանձին դիտաց կնքէր Արամ միշտ ըղշուք :
 Մինչ զնըմին հոչակ յաղգ աղգ օտարին
 Ընդ յամենայն յաշխարհ եւ եթ ծաւալին :
 Յոր յարութիւն սորին յաւէտ անարկու
 Յոգունք լինին 'ի պատկառանս ակնածու :
 Մինչեւ կոչել զաղգ մեր հաղոյն Արմենի
 Ի յիշատակ անուան Վեհիս պանծալի :
 Այլ եւ զմեծն 'ի հրաշալեաց սասցից :
 Ո՛վ անպատում ողորմութեանն Երկնից :
 Նա՛ որ յայնժամ յանյաղթութեանն տխորտս
 Պանծայր ըսիլու աշխարհակալն Նինոս ,
 Ոյր իսկ բազմաց միշտ հասուցեալ բիւր վտանդ
 Եւ զօտարաց զերկիր գրաւեալ եւ զքաղաք ,
 Յան զնոսին էր պաշարեալ եւ յերկիւղ
 Որպէս ստուար շուրջ զեթերօք մառախուղ :
 Եւ պայտղատ եղեալ ալանց Տրտանեան
 Զգահ յԱտորիս անդ ժառանգէր ինքնիշխան ,
 Նա իսկ ասեմ, մինչ զԱրամոյ իրազգաց
 Զմեծածառչակ եղեւ զգործոց անկասկած ,
 Ոչինչ անդէն վստահ երբէք լեալ յանձին ,
 Յորչափ ճգնէր տալ պատերազմ ընդ Քաջին :
 Զգայոյթ սրաին իւր իսկ ցածոյց քինայոյղ
 Դաշն ընդ նմին կռեալ հաշտման մտադիւրս :
 Ոյր հաւատչեայ խաղաղութեանն անլթար
 Եթող նմա զերթ Արքայից մեծախառ

Մարգարտայեռ պսակ 'ի գլուխ ունել ցանդ ,
 Որ կայսերաց էին վայել այլ եւ անկ :
 Ապաքէն զինչ ուրախութիւն անսպառ
 Եւ քանի սէր յողիս Հայոց վառին յար ,
 Այն ինչ տեսեալ զազատութեանն Դրօշակ
 Ամպածածան ընդ գլուխ Մասեաց փառունակ :
 Եւ բարեգութ տեսեալ 'նդ իւրեանս տէր եւ Հայր
 Զարքայն Արամ Հայկեան զաւակ քաջախառ :
 Ոյր զամս յիսուն իշխեալ եւ ութ բարիօք
 Առատ 'ի սէր որբոց արեացն անօք ,
 Այլեւ պահպան առ Հայրենիս զուարթուն
 Որպէս անշուշտ հաւատարիմ տէր այղւոյն ,
 Ապա աւնդ Աստուածասաստըն վճիռ
 Աճապարէ ցԱրքայն արի եւ ընտիր :
 Նմա զմահու մատուակեալ ըզբաժակ
 ԶԱրեւն շիջոց զՀայրենեաց գեղունակ :
 Մեռաւ անմահն եւ սուղ էառ Հայաստան
 Եւ ողբացին արք եւ կանայք ամենայն :
 Սրտաճմլիկ անդէն ջայլիցն 'ի կական
 Եթերաճէմ ամպք գոտացին միանդամ :
 Հովսնացաւ փառքն Հայրենեացըն վեմ
 Ի մահարձան շիրմաց ընդ քող տիրադէմ :
 Զանդուգական ողբալ զկորուստ առին սուղ
 Զտանն Հայկազանց առին Մասեաց եւ բարձունք :
 Յորհառաչանս կրկնեն յաւերթ ողբական ,
 « Ահեղազօր յիւր վեհ եւ Հայր մեր Արամ » :

Ա Ռ

ՏԻՐԱՄԱՅՐ ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍԵ ՄԱՐԻԱՄ

Զոր քեզ նուազս պէս Մուսայից պերճաշուք
 Եւ զի՛նչ ներբողս 'ի դրուատին բաւեսցուք
 Վեհիդ՝ ձօնել 'ի քնար չրթանցս օրհնարան .
 Ո՛ տիրածին կոյս Վարիամ աննման :
 Որ անեղին Հօր 'ի յայգւոջ բարբեր
 Անմահութեան որթ՝ անկեցար ինկանուէր ,
 Ընդ գիտութեան տունին , որ 'ի դրախտ Եղեմեան
 Փթթեալ զուարթ չքնազ վարսիւք կուսական :
 Եւ 'ի կայլակս Հոգւոյն շնորհաց ցողազարդ
 Ոտգեղով 'ի բոյս բարեաց անընդհատ ,
 Ի խինդ 'Է 'ի յոյս արամեալ ոգւոց քոյդ ողկոյզ
 Զմիածինդ առ մեզ ետուր ըզՅիսուս :
 Ոյր քառաթեւ Խաչափայտին 'ի հնձան
 Ի Գողգոթայ՝ ուր հին Վարդոյն դամբարան ,
 Ճմեկալ անդէն 'ի խաչհանուաց չարաշուէր ,
 Զջինջ անապակ ետ մեզ բաժակն 'ի նուէր :
 Զամբիճն ասեմ արիւն՝ որով անխաղի
 Ի քաղցրութիւն դարձան անշուշտ հեշտալիբ
 Քոտմնեալ քմաց ս՛հ դառնագոյն մեր ճաշակ .
 Զի՛նչ առ նովաւ ակործ մեզեր անուշակ :
 Զորմէ՛ 'Է Գուշակն 'ի հին աւուրս անդստին
 Առ ելիւք անդ Երայելեանն ղզգին
 Առ մեզ ապա ընդ հայելի օրինակ
 Բան զեղեցոյ այս մերկացաւ նշանակ :

ԶՈղկոյցն ասեմ ըզԽաղոցոյ քաղցրաբին՝
 Զոր ելելոց յայց Աւետեաց Սուրբ Երկրին
 Ընդ Քաղէքաւ կախեալ Յետուայ ըզփայտէ
 Պարզեւս առ Ազգն ամին յընտիրն 'ի յերկրէ :
 Որք փրկութեան նոցին տուեալ զայն նշան
 Ասեն . ահա վախճան եհաս սուրբ խոստման :
 Օն ընդ առաջ ջերմ անյողողդ 'ի հաւատ ,
 Այլ մի՛ կարծիս , յերկրայս լիջիք յուսահատ :
 Իսկ որ 'ի յուր եղեն բանից մտազիբ ,
 Ի չարաչար կասեալ գնացից , ժամազիբ
 Ի սրբավայրն եղեն անշուշտ անտրխուր ,
 Յոր նախահարց դասք անձկային ընդհանուր :
 Այսպէս ս՛վ կոյս եւ քոյդ ընձիւզ անթառամ՝
 Ում 'ի դարուց աչք ձգտէին ամենայն ,
 Զորս անմոլար գնա պաշտեն Տէր եւ Աստուած
 Ի մահուանէ թափեաց 'ի կեանս յարակաց :
 Անպարտակիրն 'ի չարչարանս եւ 'ի մահ
 Եկեալ յազազս ազատութեան ոգեշահ ,
 Զ'ի հաղբ դերեալս օձատեսակն Որսողին
 Դրախտին անմահ ժառանգս արար եթերին :
 Մէրն հրաչափառ չարժեալ 'ի սէր Մահացուացս
 Յանձն առ անդէն զերթ յօդ հուարթ աստեղաց
 Կրկին վտակս անդ 'ի կողիցն տալ նուէր՝
 Ի գոյն սպիտակ խառն ընդ բոսոր կենսաբեր :
 Զախտ աւաքել՝ միով զմեզացն ըսկզբան
 Ի մաքրութիւն ջրոյ 'ի նոր Աւազան ,
 Եւ երկրորդաւ Սեղան կանգնել խորհրդոյ ,
 Յորմէ լիով բաշխին շնորհք մերս հօգւոյ :
 Փնաք եւ չնորճ Փրկչին մերոյ յաւխտան՝
 Որ զմեզ յաւերժ յիւր տածէ խնամս զթութեան .

Եւ օրհնութիւնն քեզ, ո՛ր Դչխոց գեղանի՝
 Որ անսպառ յոյս յար եղեր աշխարհի:
 Ո՛հ, ո՛չ նման քեզ Մայրն Եւայ նախածնող
 Յարագուարձ եղեւ կենաց նուիրող:
 Ո՛չ իսկ 'ի բասան՝ յոր սխրանայր անտխուր,
 Մէն մի եւ եթ արար հաղորդ զորդիս իւր:
 Այլ 'ի ճաշակ փակեալ ծառոյն Գիտութեան՝
 Զոր ըմբոշխնեաց ուխտին դրժեալ Տէրունեան,
 Եթող զաշխարհ յողբ 'ի կսկիծ վշտազին
 Եւ զըմբողակ ապա յօրհաս առօրին:
 Ուստի դժխոց անգնդալիլ բացեալ զրունք
 Վեհից կածառք ո՛հ անգանօր ողորմուկ
 Ի ստուեր մահու կաշկանդեցան լայնածիր
 Զօրէն անոք ձագուց զընոյն 'ի մագիլ:
 Մինչեւ Արփի՝ որ 'ի ծոցոյ քո ամբիծ,
 Ի ճառագայլթս իւր անստուեր բնաւից
 Ծագեալ անշուշտ լոյս փրկութեան վերածեաց
 Յարդարութեան 'ի Բնագաւառն լուսազգեաց:

Օրհնեան էս զու հանապազ
 Մայր սրբութեան 'ի կանայս,
 Օրհնեան յերկնից լրապատար
 Ու 'ի մարդկանէ անդադար:
 Զի քեւ լուծան արտամալիլ
 Սնդարձ անէծք սեռւ վճիռ.
 Գ՛ուրախութեան անվախճան
 Եղեր առիթ ընտրական:
 Զգլուխ հին դժխեմ վիշապին
 Ծնողին մեղաց դառնազին
 Ընդ սուրբ սախւքդ 'ի ջախջախ,
 Պարտեաւ ոսոխըն իսկզախ:

Եւ յորդեցաւ քեւ շաւիղ
 Յերկրէ յերկինս գէտ ուղիղ,
 Վերածգեղ զամենայն
 Ուր Զուարթնոցն է կայան:
 Արդ մեք ծնունդք քոյին երկանց
 Ի դուճս անկեալ ձեռամբարձ
 Պաղատիմք յար անկեալ յաղերս
 Առ մայրըդ մեր դերազանց:
 Ընկալ զոր քեզ ձօնեմք յաւերժ
 Զխուսն մեր ուղերձ մաղթանաց,
 Ամենաբաշխ ձօնեալ 'ի մեզ
 Ըզնորհ քոյին զըթութեանց:
 Որ աներկմեա յուսով 'ի քեզ
 Ապաւինիմք քո դժառայս՝
 Ընդ հովանեաւ թեւոցդ անքոյթ
 Պատասպարեալ հանապաղ,
 Լիցիս մայր մեր ընդ մեր յամայր
 Եւ ընդ չարին դժնդակ
 Զերծ 'ի չարեաց կալ մեզ յաւէտ
 Իբր երկնաբերձ աշտարակ:
 Ըզձիւք առ քեզ վերառաքեմք
 Ըզսիրտս արդէն հողանի:
 Լեր վասն մեր միշտ բարեխօս
 Առ միածին քո Որդի:
 Ոյր անարատ զին եմք արեան
 Սրբեալ յախտից կարեվէր,
 Որդիս լուսոյ եղեալք ջրով՝
 Զոր 'ի կողէն հեղ 'ի նուէր:
 Մի յանապառ խնամոցդ գմեզ
 Մերժեր ո՛ր Մայր մեր Սուրբ Կոյս,

Զի մի մեղանք զմեօք պատեալ շուրջ
 Ի ստոր անկցուք խորասոյզ:
 Այլ մինչ որպէս լոյս անստուեր
 Յաւուրն յետնում դալստեան
 Քո Միածնիդ սրեցելոյ
 Յաջմէ առցես բազմական .
 Ուր ընաւից ոգւոց կրկին
 Ի կեանս եկեալ նորանոր
 Յառնեն սպա 'ի դատաստան ,
 Յայնմ պահու ահաւոր .
 Յողոքս անկեալ ժտեմք յաւերժ
 Մաղթեան ըզնոյն Դատաւոր ,
 Մի 'սաստ, ցատուին զմեզ հերքեսցէ
 Ի ձախակողմն ակնկոր :
 Այլ բազմաձախ 'ի հոյն անչէջ
 Ձերձեալ գրոյն խաւարին ,
 Ժառանգս բարեաց խոստացելոց
 Գէթ ընկալցի Եթերին :

ՍՈՒ ՍԵՐՆ

Որ երկնածեմ
 Ձուարթնոց վսեմ
 Փայլիս անձառ հանգուեալ ,
 Ո՛ վեհ ողի
 Սէր փարելի
 Դու կեանք հանուրց անապաղ :

Զի համածիր
 Երկին երկիր
 Քեւ զուարթանան անաղխեղծ,
 Ի քոյդ պայծառ
 Ժմտին տիպար
 Որպէս 'ի լոյս երկնաստեղծ .
 Առիթ ընարեալ
 Յոր անվթար
 Յօդես 'ի զօդ համազոյգ
 Ձաղզըս մարդկան
 Կալ միաբան
 Նման եղբարց համարիւնք .
 Այլ եւ նարօ՛տ
 Պերճ քաջուրտ
 Առ 'ի սեռիցըն կրկին
 Ձոյգս անմէկին
 Յոգի 'մարմին
 Լուծել հանգոյն տատրակին .
 Դու 'ի պատկեր
 Ձմարդն անեպեր
 Հաստեալ անշուշտ Անեղին ,
 Դասք երկրածնաց
 Բնակին յԱստուած
 Ըստ Յովհաննեանըն բանին
 Որպէս ասաց .
 « Որ անկառկած
 Ի սէր կացցէ անբաժան ,
 Ի նմա է Տէր
 Եւ նա 'ի Տէր
 Որպէս բնակս յօթեւան » :

Զքեզ Երկինք
 Ո՛վ սէր քաղցրիկ
 Յողուոյ 'ի խորս ամենից
 Էարկ յամայր
 Կայծակ մի վառ
 Ի հալոցացն իւրակից :
 Ուր ծաւալեալ
 Անհատաբար
 Իբրեւ ըզբով մաքրենի
 Սրբես զսրտից
 Ձաղտ եւ ըզբիծ ,
 Բացախայեալ գեղանի :
 Յոր պաղպաջուն
 Արփուոյ հանգոյն
 Պճնեալ 'ի լոյս մարդկան յար
 Յաւերժ մնան
 Ձերջանկութեան
 Ձանձառն ունել Սրբավայր ,
 Ուստի համայն
 Պարք լուսերամ
 Աւանդ ըզՍէրդ ուրացեալ ,
 Ի բանդ մի՞թին
 Տարտարոսին
 Ի վիշտս անկան անսպառ :
 Որք 'ի խրախճան
 Աստուածութեան
 Հրճուէին մերթ անվախճան ,
 Արդ կան յանշէջ
 Հըրոյն 'ի մէջ
 Ի տուայտանս յաւիտեան :

Ու ահա համբուն
 Բարեաց Մարդոյն
 Յաչաղելով 'ի նախանձ
 Ըզսիւն սրտին
 Հնարին մէկին
 Կորզել հեճուկս 'ի հիմանց :
 Այլ սիրտ խոնարհ
 Սիրապատար
 Ձայն է խիղախ հալածել ,
 Իբրեւ պատուար
 Երկնածըրար
 Կալով ընդդէմ անարդել ,
 Եւ զորոգայթ
 Նոց' անընդհատ
 Քակտեալ իսպառ ցանս եւ ցիր'
 Իբր 'ի հանդէս
 Այր քաջապէս
 Պարծին յաղթիւ զրօշակիր :
 Ամաչեն զիւք
 Տեսեալ զհէք
 Ձպարտումն անձին չարաչար .
 Զիք , ասեն , արդ
 Մեղ բաժին աստ ,
 Ձանք մեր եւ փոյթ վայրապնր :
 Օն արդ 'ի բնց
 Ելցուք անդարձ
 Յայս 'ի սրտէ սրբազան ,
 Զի հար դնա
 Երկնից ահա
 Սէրն 'ի հուր սուրբ փրկական :

Այլ նախաստեղծ
 Մարդն՝ որ անեղծ
 Յայս 'ի վիճակ հաստեցաւ,
 Վատթարազոյն
 Քան զանասուն
 Աւնդ կամաւ դձձեցաւ:
 ԶԱստուածատուր
 Սիրոյդ զհուր
 Յաճիւն կրից ջերմակիծ
 Եհար յանթեղ.
 Ու անդէն զշքեղ
 Կորոյս ըզթագըն՝ Երկնից:
 Փոխան 'ի սէր
 Պաղոյն արդեւ
 Հարեալ յանչափս ակտակիր՝
 Զդեղ հրապուրին
 Աբբ զկողածնին
 Ում եւ ազդեաց օձ պատիր:
 Յոր անսպասեալ
 Ընդզխմաբար
 Ի պատուիրան Տէրունին,
 Եղնկ ասեմ
 Հօրն իմ վըսեմ
 Ուխտին դրժեաց Սրբային,
 Եւ առ վրճիտ
 Յերկնից, յընտիր
 Ելեալ փառացն ընդունանցն,
 Ըզդառնութիւն
 Զերկրին համբուն
 Ճաշակել անդ յաւիտեան,

Աստ անվախճան
 Կենաց փոխան
 Դուռըն բացաւ օրհասին
 Զազգըս մարդկան
 Ածել մահուան
 Ընդ խաւարաւ սեւազին.
 Ո՛վ այն Դրախտին
 Վայր իսկ բնաւին՝
 Յոր նայն անքոյթ կայր 'ի խանդ,
 Բոցանըչոյլ
 Վեհին 'ի սուր
 Պահպանութեան մնայ յաւանդ:
 Որոյ 'ի զարդ
 Պճնեալ զուարթ
 Մաղկանց ծառոց ծիծաղէր
 Ի թոյր 'ի բոյր
 Քաղցրահամբոյր
 Ժպտեալ յաւերթ անեպեր:
 Սակայն, ո՛վ Սէր,
 Քեւ հարեալ Տէր
 Բարձրեալն երկնից 'ի խորան
 Ի դուրթ խնամոց
 Անդէն ելոյծ
 Ըզխէթու ըղսաստ բարկութեան:
 Եւ զԱնկելոյն
 Ըզբնութիւն
 Տեսեալ շաղախ յախտ 'ի ցաւ,
 Մաքրիչ վիրաց
 Զիւրն առաքեաց
 ԶՈրդին՝ զոր մերթ խոստացաւ:

Որոյ իջեալ
 Յերկնից 'ի վայր
 Ըղլոյս ծագեաց փրկութեան
 Առ հոյս հոգւոց
 Խաւարելոց
 Ի ստուեր մեղաց դառնութեան :
 ԶԱմբիծն եհեղ
 Զարեան հեղեղ
 Հանդոյն վճիտ վտակաց ,
 Ի Փայտ Խաչին
 Սեւոս կրկին
 Առեալ ոտիցն եւ ձեռաց :
 Յոր առաւել
 Զխաւարարդել
 Զանկեալսն 'ի հաղբ որսողին
 Փրկեալ համայն
 Աստուածութեանն
 Կացոյց ժառանգս 'ի յճրկին :
 Սէր գովելի ,
 Սէր ցանկալի ,
 Ոչ եւս անդօր իմ Քնար
 ԶՄուսայից
 Պերճ դրուատիս
 Քեզ յօրինել է յարմար :
 Դու՝ որ երբեմն
 Գահ քեզ վսեմ
 Յարգարեցեր զՀայաստան ,
 Պակազարդ
 Լուսով քո անդ
 Զորդիս պճնեալ Հայկազնեան :

Մինչդեռ նոքին
 Քեզ սրտագին
 Քիրկս արկեալ յար խանդակաթ
 Սյր այր բնաւին
 Ա՛հ , ցանգ կային
 Զերթ սրտակից հարազատ :
 Յորս Հայաստան
 Իբրճ յայնժամ
 Փայլէր 'ի շնորհս երկնաձիր .
 Զիւրեւ տեսեալ
 Պսակ պայծառ
 Պերճ Արքայից այրընտիր :
 Դրախտ Աղենեան
 Անդր աննման
 Գողջիր անդրէն ձեւանայր ,
 Ի զանազան
 Փառս յաւիտեան
 Պճնազարդեալ հրաշափայլ :
 Եւ Հայադրօշն
 Խաչադրոշմ
 Անդր իսկ կանգուն օգապար
 Զօրէն ալեաց
 Հողմախաղաց
 Միայր ծաւալ ծալ 'ի ծալ :
 Սակայն յաւէտ
 Աւնդ աղէտ
 Քաջաց հանուրց Հայկազուն .
 Զի խրթնացեալ
 Յաստեղափայլ
 Փառաց , 'ի սնդ արդ նկուն :

Զի դքեղ լքեալ

Վահ, վայրագար

Զանգուդականդ իմ Արիի,

Ատելութեան

Խաւար համայն

Զաշխարհ կալաւ Հայրենի:

Ընկեր զընկեր

Մահահրաւէր

Ի սուր մատնեալ նախանձու,

Յարեան յալիս

ԶՀայրենիս

Ողորդեցին զերթ ծովու:

Յոր կապտեցաւ

Բարեհամբաւ

Ի պերճ դահուցն անման,

Ու ՚ի գերազանց

Զարդուց, փառաց

Եղև թափուր Հայաստան:

Աղատութեան

Պսակն արքեան

Ժանեաց դժխեմ լեալ քճքիճ,

Ընդ պարանոց

Անուր Հայոց

Անց գերութեանըն հակիրճ:

Էանց դարուն

Այն բարեբուն

Որ զօդ խնկէր եւ զերկիր,

Եւ պատեաց շուրջ

Փոյթ ցրտաշունչ

Սարսուռ ձմրան ձիւնալիր:

Որ զգարասն

Ծաղկազուարթ

Յաւեր փոխեալ տխրարար:

Ո՛ւր դեղաշուք

Գոյն գոյն ծաղկունք,

Տապաստ անշուշտ արկ իսպառ:

Թէ վեհազուն

Արեաց համբուն

Բարձրեալ ՚ի դահ արքունի

ԶՀայս ՚ի դուրթ

Նդ թեւովք անքոյթ

Մերթ տածէին արժանի,

Արդ գունդազունդ

Խուժից, դռոյթ

Տուեալ ՚ի վայրն սրբահեմ

Պղծեն զերկիր

Լիկեն ըզժիր

ԶՈրեարս ՚ի վիշտ դառնաղէտ:

Ո՛ւր Ապարանք

Արքայաբնակ

Եւ պերճ ոստանք ոսկեսար:

Անբարեշուք

Դարձան եղնակ,

Ողբարկ բուոց ՚ի դաղար:

Ո՛ւր դէմք ժմիտ

Վարդաթիթիթ

Քաջաց վեհից զօրական,

Յաշխարհաւեր

Մածեալ ՚ի ստուեր

Դամբարանաց տխրական,

Ա՛հ անիծեալ
 Ոգի դու չար
 Ատելութեան զազրագոյն
 Որ դՄրամեան
 Զտուն աննման
 Տապալեցեր ապառու՛մ
 Զքեզ հրեղինակ
 Երկնից կայծակ
 Արկղէ կործան շանթահար
 Հատեալ վճիռ
 Քեզ անյարիր
 Կալ ընդ չարեացդ անհամար
 Ե՛րթ դու ՚ի մէնջ
 Արդ ստորէջ

ՅԱՆՂՆՂԱՅԻՆ ՚ի խաւար
 Ե՛րթ, եւ այլ մի
 Ոտք քո դարձցի

Յայն սրբահետ ճանապարհ :

Արդ՝ առ քեզ, Սէր՝ յանձուկ սրտից մեր ժտեմք,
 Խնայեան ՚ի մեզ, մի՛ լքաներ սրտաբեկ
 Զորդիս Հայոց՝ ոյց ետքդ միշտ տէր եւ հայր,
 Լէր, պաղատիմք, վշտաց մերոց մխիթար :
 Տուն եւ տաճար քեզ յարդարեալ բարեչուք,
 Տնւր մեզ՝ զոր մերթ ՚ի չնորհուդ յաւերժ աննկունք
 Ոռոգեցեր որպէս ՚ի ցօղ երկնառաք .
 Ի շինութիւն տանս Հայրենեաց աւերակ :

Ի ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԻԱՊԱՆԾ ՎԱՐԳԱՆԱՆՅ ՅԱԻԱՐԱՅՐ ԴԱՇՏԻ

« Ո՛ւր սկայապանծ դու զինակիրդ Յիսուսի,
 Աշխոյժդ ՚ի սիրտ, յոյսդ ՚ի յճրկին ջերմ յողի
 Սուրաս թռչիս որպէս արծուի սրարչաւ
 Զայն խրախուսից արձակելով եւ համբաւ :
 Յազթանականց ճգնիս յազանս Այրարատ
 Կնքել զանուն յանջինջ ՚ի տառ ոսկեպատ,
 Զորով յաւերժ դարուց ՚ի դարս համօրէն
 Ի Սարգենեաց փառաց պսակս բոբորեն :
 — Այո՛, այո՛ երթամ զՆախնեաց իմ անշուշտ
 Խնդրել ըզվրէժ իսպառ յազդէն դիւագունդ՝
 Զորոց անթիւ չարեաց ըզփորձ առեալ յար
 Կապտի՛ փառաց տունս Արամեան վեհավայր,
 Որ դիւցազուն Քաջաց լեալ գահ գերունակ
 Ծայրածաւալ կրէր յինքեան փառունակ
 Ըղղըրօշակ Սուրբ Կրօնիս ու Ազգութեան՝

Յոր գրողմեալ աստուածափայլն Նշան :
 Արդ էր արխուր իմ Հայրենեաց վեհ ոգին
 Լիցի յամայր զիրկ 'ի բարեհացն կրկին .
 Միթէ անփոյթ առնել զսոքօք չեն ինձ մեղ ,
 Կամ զլանալ 'ի սուրբ պարտեացս աներկեղ :
 Եթէ իցէ՝ յոր վստահիմս յուսադիր
 Ինձ թեւարկու աջն Մնեղին անխտիր ,
 Ոչ եւս մնամ բառնալ ըզչարն ապրկար ,
 Ոչ զիմ վրկանս տալ անխայեմ զանձն յօժար :
 « Մի այդ 'ի քեզ , ս ժիրաժիրդ իմ Վարդան .
 Ըզդնչչ , մի սուր Քինարնդրին բռնական
 Ըզնրբահիւս հատցէ զկենաց քոց ըզթել
 Ի արամաթիւն ու 'ի սուրդ որդւոցդ վշտարեր :
 Եւ որ զօրեն անդէն յայնժամ սիրփանք
 ՁՀայորերոյն ըզվէր բուժել դառնորակ .
 Հանդուհապիւղ քեզ ս 'ի հուսկս քաջադէտ
 Առ բանաւոր հսկել ըզհօտս Հովուապետ :
 Ահա թափուր լքեալ դահոյք արքունի .
 Ո՞ւր Հայկ , Արամ , Տրդրան , Տրդատ քաջարի ,
 Եւ սուր Հարանց Գրիգորեան Սուրբ երամ ,
 Արդ 'ի քեզ իսկ կայ Ազգս հանուր ապաստան :
 Ի քեզ , Վարդան , ս կորովիդ մեծ Սպեւտ .
 Մի յողբս 'ի կոծ թողցես ըզմեղ աճախետ :
 Որ անարխուր արդ Հայ սրտից լեալ քո խինդ ,
 Ի քեզ ժպտի Մամգուն ծընող վեհ տոնմիդ ,
 — Ձմոց բնաւ թողից ըզսիրտս սչ 'ի սուրդ ,
 Երզնում յերկին , երզնում յարեւն իմ ըստոյդ ,
 Ձի զկեզտ անշուշտ բառնալ յազգէ իմ վեմ
 Յոչինչ երբէք թուին ինձ հուր , սուր դժխեմ :
 Խափանեցից զըմբոսն իոսպառ մահասաստ

Որ զբնաւ բարեաց մերոց նենգաւ կայ ուրաստ .
 Առ ոտն հարեալ զամբիժ հաւաստ երկհաճիր՝
 Ուխտէ յաւեր տալ զՀայրենիս անյարիր :
 ՁՎասակն ասեմ զպատրող նոր օճն դաւաճան
 Ընդ սեւադունդ իւր դորձակցաց մոլիկան .
 Որոց քանդել զազգ մեր ողջոյն են խորհուրդ
 Եւ զթագ Հայոց յԱրեաց առնուլ ժանտաժուտ :
 Ձէ ինչ յիս անջ ըզկենցազոյս այս դատարկ ,
 Ժառանգս Երկնից ցանկամ բարեաց լինել ցանդ .
 Ի բնց , 'ի բնց յինէն երկիւղ . ահ , թմբիր ,
 Խիզախ յեռանդ փութամ յառաջ ժիրաժիր :
 Ընդ գոռ բաղկաց իմ թշնամոյն զՍջն երկնից
 Ունիմ եւ զԽաչն ընդդէմ արիպցն եւ զինից :
 ՁՅոյս՝ սաղաւարտ , վահան զՀաւաստ յաղթական ,
 Եւ սուր ինձ սուր՝ ըզՍէր կրօնիս Փրկչական :
 Սպառազէն վառեալ ա՝ Հայ գումարտակ՝
 Որք չեն զանցից՝ որ ցարդ ըզմեօք . անտեղեակ .
 Ձսէր Հայրենեաց գրողմեն յիւրեանց վեհ ճակատ ,
 Եւս 'ի սրտի զուխտ միութեան անարատ :
 Է՞ր երկնայարկ Եկեղեցիքս անըման՝
 Յոր աղօթից լինին միմունջք օրհնաբան ,
 Դիւաճենճեր լիցի կըսոց զոհարան .
 Եւ կենսաբաշխ Խորանք՝ պղծոց Ատրուշան :
 Հերքեմք 'ի բաց գնոցին ըզդիս դարչ զազեր
 Ի դրախտավայր անշուշտ յերկրէս նախադիր .
 Բարեոք է մեղ 'ի զիրկ մեր մօր Հայաստան
 Հեղուլ զարիւն քան զկենացս ընդունայն :
 Ո՞վ են սոքա վաշտ վաշտ Արեաց խաժամուժ
 ՅԱւարայրի կացեալ Մատեան խուժաղուժ .
 Եւ զինչ գազանք որ 'ի նոսին վիթխարի ,

Ի սոսկ Քաջացս . ոչ , չեմք 'ի սիրտ անարի :
 Հապան որդիք արի արանց Հայկազնեայք .
 Առ ձեզ ահա սուրբ պատկաց հասին ժամք .
 Օն արդ եկայք ուր ուզմ 'ի կազմ է յԱրտազ
 ժանտ ոսոխին ըզդէմ ունել զերթ Գիւցազն :
 Հըզօր աշխոյժ այ իմ ընկերք աննկուն
 Փութացէք աստ առ ասպետ ձեր զուարթուն .
 Յօգն ինձ հասէք քաջ խիզախել յասպարէզ ,
 Յոր կանգնեացուք անշուշտ փառաց ըզհանդէս :
 Մի 'սպառնալեաց զանգիտելով թ չնամուռն
 Խոյս 'ի թիկունս տացուք զերթ այր վատանուն .
 Եւ մի երբէք նոցուն ջուրի բազմամբոխ
 Յահ պատեսցեն զայդ ձեր փարփառ ականող .
 Այլ աղէ արդ յանձնիւր Քաջացս համակամ
 Ի մի հոգի , սիրտ ու 'ի խորհուրդ միաբան
 Հարցուք դարձցուք 'ի չիք զըմբոստս հողեմարտ
 Ի սէր անշարժ յօդեալ Փրկչին մեր անյաղթ :

Ի հրաւէր այս փարելի
 Ընտիր վկայք գովելի
 Քաջ Վարդանայ առքնիժեր
 Գումարեցան անվհեր :
 Խորէն , Արտակ , Հմայեակ ,
 Ներսէն , Վահան գեղունակ .
 Արսէն , Տաճատ , Գարեգին
 Որպէս առիւծք ահազին :
 Անդ Հայ համարզք կորովի
 Դասք վկայիցն հոլանի ,
 Եւ զօրականք զինավառ
 Շուրջ բոլորեալ անհամար ,
 Միահամուռ տան դռոյթ

Մերձ առ գետովն Տղմուս
 Վառեալք ամէն այր ընկեր
 Ի սուր 'ի ղէն 'ի սուսեր :
 Ու ահա 'ի ձայն աղբարար
 Գալարափողք ուժգնարար
 Գրգռն զորեարս դէմ առ դէմ ,
 Աստէն տեսիլ տխրադէմ :
 Մըխին նիզակք սրածայր
 Թափ ընդ սիրտ , կուրծս հաւասար .
 Տեղան աղիզք լար ընդ մէջ
 Շանթ եւ սլաքս չեչտ անվերջ :
 Սարսին լերինք , ձորք , բլուրք ,
 Ընդ մեծ տազնապս ողորմուկ ,
 Ի թինդ , արփիւն մարտկաց գոռ
 Անդրաձայնն ահաւոր :
 Մանջեն անեղ 'ի զայրոյթ
 Գազանք Արեաց համադուսել .
 Գողցես ոտիցն 'ի գարգափ
 Գողայ երկիր հոյակապ :
 Հրոսք հետեւակք 'ի մի վայր
 Որ 'ի Պարսիցն ողեսպառ .
 Անդ շեղջ 'ի շեղջ լեռնանման
 Զգին տապաստ անկենդան .
 Գիաթաւալ վասն ընդ քաջ
 Ժայթքեն ըզշունչս 'ի հառաչ :
 Ընդ որ մրճոտ սեաւ ձենձեր
 Ծըխին 'ի հոտ անուէր :
 Խրոխտ երկվարք եւ նըժոյդ
 Ընդ նոսին փիղք յաղթագոյնք
 Անդ առ ետեղ անմուռնջ

Յորսայս անկեալ համաջունջ
 Բեկորք զինուց նիզակաց
 Իբրեւ ըզկոյտըս քարանց
 Դիզեալ գնին վայրապար,
 Շրանուն Արիք անհընար :
 Ընդ այս փոանդ սաստկութեան
 Խոցեալ 'ի խոր չար Մուշկան
 Անդէն զօրացն իւր բոլոր
 Բաճնայ խրախոյս անաւոր :
 Կրկին հրածօձ սուրք, սուսերք
 Հայոց ընդդէմ կարեւիւր
 Յառնեն, բաղխին զիրերօք
 Ի բարկութիւն անողոք :
 Գործեն նախճիրս արդեօք շատ
 Հայոց Սպայք քաջամարտ :
 Այլ անդր աւանդ դառնորակ
 Մահուն ըմպեն ըզբաժակ :
 Յաղթ հայկազուն քաջաց աստ
 Նախարարացըն անաստ
 Երեւին դասք 'ի թափնւր
 Զոտոխա իւրեանց յառաթուր :
 Գեանախչտի բարդ 'ի բարդ
 Մարմինք Սրբոցս լուսազարդ
 Զվայրն առօգեն համարուն
 Յողոզս արեան վարդապոյն :
 Ի գոյն դալկան աչք հրացայտ
 Ներկեալ զայտիւք կարմրախայտ
 Ի ծաղկաւէտ մարգաց գիրկ
 Գնին տապաստ զգայազիրկ :
 Այլ քաղցր 'ի բոյր 'ի նմին

Զերկիր խնկեն եւ զերկին
 Իբրեւ 'ի մուտս գարնայնի
 Փունջ փունջ ծաղկունք գեղամի :
 Պաղեալ փաղիուն վե՛հ ճակատք
 Վարսք յարիւն մած ոսկեհատք :
 Անյոյժ բազուկք ժիրաժիր :
 Ոմն անշունչ, կէսք 'ի թմբիր :
 Ընդ սուրբ ոխափոյն անխափան
 Վերականգնեն զՀայաստան :
 Ընդ որ կրօնիս ջահ սլայծառ
 Փայլի անդրէն վառ 'ի վառ :
 Աստ յերկնաբերձն Այրարատ
 Պարզի դրօշակն խաչազարդ
 Եւ հաւատոյ երկնատուր
 Կանգնի Կաթողլն մաքուր :
 Յոր պսակ 'ի գլուխ զուարթուն
 Մեռեալք, այլ միշտ աննկուն,
 Ընդ Հրեշտակաց թեւ 'ի թեւ
 Թռչին յերկինս յամպ թեթեւ :
 Ժպտին զնոքօք անախուր
 Արիւի, լուսին Աստեղց բոյլ
 Բացեալ Երկնից դրանց՝ սոցին
 Կարգան հրաւէր խնդազին :
 « Յո՛ր, Վարդան, յո՛ր շաւիղ դիւր
 Ուղղիս 'ի խինդ մտաղիւր,
 ՅԱրձան շիրմաց յաւիտեան
 Կնքել զանուշ աննրման :
 — Ո՛չ. ո՛չ. անմահ Արքային
 Եհաս հրաւէր երկնային
 « Եկայք որդեակք իմ համայն,

Ձեզ ան՝ անքոյթ՝ օթեւան » :
 Ի նոյն փութամ անտրտում
 Ընդ հոյլ սրբոցս հայկազուն .
 Ի զնւր ատեացդ փառք վայելք ,
 Պնդ կեանք , բարիք անսպերք ,
 Անդ տըրիտուրս աննըման
 Անցնիւր երկոց մեր փոխան .
 Բաշխէ Որ էն անխըախր ,
 Ում սիրտք անձկան յուսաշիր :

Այս խակ անա դառնակակիճ տեսարան՝
 Որ յԱւարայր վան երեւին տխրական .
 Յոր կատարին քաջ քաջք Հայոց հաւասար
 Իբրեւ հազար երսուն եւ վեց 'ի դումար :
 Իսկ 'ի Պարսից սատակելոցն թիւ ողջոյն
 Երեք հազար եւ հինգ հարիւր քառասուն
 Թողում ասել ըզվիղծ մահուն չարաչար ,
 Մասնիչ վիրադ ըզՎասակայն անիծեանլ ց
 Ոյր 'ի զընդան խաւարարդել խոնաւուտ
 Ի պիրկ կապանս կաշկանդեալ քաղցծարաւուտ .
 Հարաւ զազիր յորդանց վիրաց դժնդակ ,
 Զանդնդային ապա էառ ըզժառանդ :

ՉՕՆ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՌ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԳԱՊԵՏ ԽՐԻՄԵԱՆ

Որ ընդ շաւիզս արփեաճեմ թուուցեալ Արժուիդ լուսաթեւ
 Յայս առգարեզ հանդէս մեկնեալ 'ի Տարծոյն յօդ թեթեւ ,
 Ի նոր աշխոյժս որդւոցս Հայկեան փառին ողիք և 'ի սեր ,
 Ըզճաւաստիս քաղցր զգացմանց Վեհեդ ձօնել 'ի նուեր :

Այլ է՛ւ բաւեն հեշտ զեղգեղել քեզ դոււատիս մեր փանդիւ .
 Փոխան բարեացդ՝ զոր երբ ըզջող յաւերժ հեղուս անխըախր :
 Հեք մանկաւոյն տգիտութեան գլորելոցն 'ի խաւար
 Զասնդուի սիրոյդ պարզեալ յուսման վերելակել 'ի կամար :
 Յոր Հայաստան ոսկեդարուն փայլեաց 'ի ժպիտ անարևեղծ .
 Խառնեալ 'ի խինդ Այրարատայ ընդ պերճ գլխով երկնարեւրձ :
 Ձի Եղեմեան նոր պարզեցաւ ուսման դարաստ զեւրեւ շուրջ ,
 Յածուիս ածուիս քնքուշ ծաղկանց գեղազարդեալ ոսկեփունջ :
 Որոյ տրիտուր յԵրկնից մաղթէ երախտագէտ որդւոցս սերտ
 ԸզՍարդեանն անմահութեան զգլխովդ հիւսել 'ի սուրբ խինդ :
 Յորչափ Փեպոս զարփեափայլ զերկնից գըլէ ըզկամար ,
 Կեցցես և դու Վեհդ իմ՝ Խրիմեան յարե պայծառ յամս յամոյր :

Ձի վայելմամբ անտրտուր
 Քեւ միշտ 'ի շնորհս երկնատուր ,
 Փայլեացի 'փառս Ազգս Հայկեան ,
 Ում սիրտք անձկան ամենայն :

ԱՌ ՆՈՐԸՆԾԱՅ

Տ. ԵՂԻՇԷ ՎՐԻ. ԱՐԱՄԵԱՆ ՀՈԳԵՍԵՆՈՅՏ ԾՆՈՂՆ ԻՄ

Փաղեք նշուլից արփւոյն որպէս 'ի գեղ ոսկի զերկրաւ շուրջ
 Հաճանչ հատեալ ժպտի բնութիւն վայելուչ ,
 Այնպէս սրտիս իմ խանդակած պսօր յուսոյ ծիածան
 Վեհեդ փայլեալ 'ի լոյս փառաց անըման ,
 Բերկրեմ 'ի խինդ և 'ի դեղձ ,
 Եւ արամութիւնք յրուին տեւեղծ :
 Որ 'ի շնորհս Հոգւոյն յիւսմ օծեալ պճնխոզ անկապուտ
 Չոհ 'ի Փրկչին ձօնեալ սեղան զանձն ոգւոյդ ,
 Մրմունջք երկոց Զուարթնոց ընդ մեզ ազդեն Մեծիդ ուրախէր ,
 Որ անմահից թագ զգլխովդ հիւսեն ոսկեթել ,
 Ձի գերազանց քո յայս բառտ
 Նոյնի և եթ ցանկան դասք :

Ո՛վ քանի՞ քաղցր՝ յոր անձկայի բազրէ կնձ եհաս դերագանձ

Զքեղ տեսանել ուխտիդ 'ի դահ վերամբարձ .

Եւ զՄովսիսեան քում 'ի ձեռնն ըզգաւազան հրաշունակ

Զերթ քաջ հովիւ զգանաւոր հօտ քո համակ

Հօտապետն հանապաղ

Յարօտն ուղղել երկնապարզ .

Օն անվթար ամենեւին յաշխարհ մարմնն և 'ի դեւ

Մենչ Յիսուսի յօգիս 'ի սէր անկերեւ .

Խաղաղութեան քեւ պարզեցին բարեւո զբոշք խաչանել ,

Եւ յոր յաւէտ ընդդիմակացն ամբարիշտ

Գլուխք անաստք շանթահար

Կործանեցին տիրարար :

Կեցցես ո՛ հայր , յարեւ պոյծաւ հանգոյն Նախնոյդ համանուն

Բարուն բարի Հայիեան գրոհիս աննկուն .

Բարեաւակն շրթանցդ 'ի քնար տպաւորել քոցդ 'ի սիրտ

Սէր առ Աստուած , առ Հայրենիս աներկմիտ

Յոր և Երկին յաւիտեան

Եւստի 'ի բազրս Արամեան :

Յաւերժացի որպէս պսակ բազր քո 'ի քում դադաթան

Նոյն և անմուտ քո աստղ երկնից 'ի խորան .

Յորչափ զենեւ գլին անդարձ հոյժիք ամաց իբր 'ի թիւ ,

Յօրինեցէ զկենացդ անգուլ իմ փանդիւ :

Սնկեղծ նուազս ոչ 'ի վճար

Ընդ երաստեացդ անպառ :

Արդ ընկա՛լ Տէր , զբր քեզ ձօնեմ ըզձաւէտ .

Թէ հաճեսցին զհաստուած տողիցս թէ՛ւ անպէտ .

Ներեալ յաւէտ 'ի շնորհս ոգւոյդ ո՛ սուրբ Հայր

Ի թերութիւն քում ծառայիս ապկար .

Եւ կնքելով յաջ քո սուրբ զիմ ջերմ համբար ,

Անկալաւ մնամ օրհնիցդ 'ի տրիտուր :

Ի ՍԳԱԼԻ ՓՈՒՈՒՄՆ

Տ . Տ . ՄԱՏԹԷՈՍԻ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՒԳԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՍ

Ձե՞ ո՛վ Հրեշտակդ Հայաստանեայց զե՞ ձեռս 'ի ծնօտ թախճական
Կո՞ծ և լուծնս յարտօր աղի եղբերբդես որդական .

Ո՛ւր բերկրանք արդ ոչ ժպտին 'ի դեղափոյժ քո տիպար ,
Այլ մնահաստուէր քոյ սեւաթոյր շուրջ ըզգլխովդ առեալ պար .

Գուժկանալուրս որտացին ձայնք Այրաբատ ընդ Մասիս ,
Եւ թորգոմեանս սուգ էառ տուն , ո՛ղբ 'ի թշուառն Հայրենիս :

Ձե բաջարթուն հոյիւն մեր արդ ննջեաց 'ի քուն մահարար
Ննջեաց աւա՛ղ , Տէր Մատթէոս Հայրապետ մեր վեհափառ :

Չուրկ և թափուր այս քանի՞օն չքնաղ իջմանքն տեղի
Այրիացաւ 'ի պայազատ Հարանց հանուրց պանծալի .

Հանգեաւ Հայր մեր , ղրգութ և ինամ յորդիս իւր միշտ հարազատ
Իբր հովանիս յաւերժացեալ առ զերժ Հարեաց մշտադատ :

Որ դիմագրաւ զինչ անոյեան հանդիսանայր կորոյի ,
Ոյց ապառու՛մ ըզսոչ և խուժ հնարին ուխտին Յիսուսի :

Տաղանդոյն Աստուածային մատակարար կեանսուսոյց
Եւ յաջորդ արժանընտիր վեհ լուսատուին մերս հոգւոց :

Բարե՛ , զիւրք թաքեան դ իաւար պոյծառ աւուրքն առաջնք ,
Է՛ր և ընդ փոյթ աղօտացան աստեղք յուսոյ զեղեցիկ :

Դու ո՛վ Մահ , ցե՛րբ ոչ յագեցին դժոխարմատ քոյդ մազիլ
Մինչև ցե՛րբ զքառն արտասուս յաչաց քամիս անխորի :

Ի՞րբ և ոչ զանդիտեցեր արդ և ըզջօր մեր ընտիր
Բառնազ դարև 'ի սուգ իպառ որդւոցս Հայիեան վշտակիր :

Յոր վիշտ 'ի սիրտ , ձեռս 'ի դուխ , որտօր յաչուրնս ջայլեմք
Եւ արժան , ցորչափ հառաչս 'ի խորս հոգւոց արձակեմք :

Դու Հայր սուրբ , Պետդ Հայկազանցս որ Բարձրելոյն 'ի խորան
Վերամբարձեալ իբր Եղիսա ընդ Սուրբս առնուս բազմական ,

Մէն մի դարձո՛ղ քաղցր ակնարկիւոյ արդ յԱթոռ քո սրբութեան .
 Եւ համափառ քեզ զըք յաջորդ շնորհել մտղթեա զվե՛հ Աբբայն .
 Սաստ անաչաւ կալ ներհակաց նըմա ու 'ի հօտ իւր խնամնոտ ,
 Յոր վըտարեալ աւուրց նըսեմ՝ ծագեցի նոր Առաւօտ :

ՀԱՌԱՉԱՆՔ

Ի ՍԳԱԼԻ ՓՈԽՈՒՄԸ ՎՍԵՄԱՇՈՒՔ ԅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԻՐԱՅԻ
 ՊԵՋՃԵԱՆ ԱԶԳԱԽԵԱՄ ԲԱՐԵՐԱՐԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Ձեթերականն շաւիղ քեզ դիւր առեալ արահեա
 Իբրեւ արծուի բարձրաթիւս ո՛ւր՝ խոյացեալ կառ անհեա .
 Հայրդ հոգեկեց 'ի թափուր թողում զըրդիսդ աստ համայն ,
 Յերկնե՛ց արդեօք օթեւան :
 Դեռ աղածրի քոյդ որդւոց աչք քեզ մնային 'ի յայթիւս .
 Ի խընամոց հայրական գոյով կարօտ 'ի նանիւր .
 Եւ 'ի սիրոյդ՝ զոր յաւերժ կրէիր սուրբ 'ի սըրտիդ .
 Որպէս յանօթ ջուր զձեռն :
 Դու եւ 'ի դասս պարմանեաց ճահողպէս աղդեալ յժ
 Վստահ զնոսին առնելի 'ի դժուարինս և աշխոյժ .
 Այլ և զանգօրն ալեւոյթ՝ գգուեալ զժերոցըն պարու .
 Պաշտելի միշտ յանդորրու :

Քեւ իսկ մանկանց աղածրի տուաւ 'ի ջամբ ուսման կաթ
 Յարբունս տից յուշ առ յուշ աճել նոցա անընդհատ .
 Որով 'ի Հայս գողցես իսկ Ռսիկայեանն ծագեաց լոյս
 Միզին տայով անդուստ խոյս :
 Եւ ի՞նչ յայնժամ 'ի նոսին ծագիկեալ 'ի մոյն դեղ ժմիս
 Նոր խրախոյս, սեր և յոյս ծաւալ նոցին սփռէր սիրտ ,
 Առ զպար մտացն և զծարաւ իմաստութեամբն կենսաբեր
 Որպէս 'ի ջուր բուծանել :
 Բայց ո՞վ բաղդին դժնդակ, զե բզՀովիւդ լուրջ սթափ
 Մահուն հասեալ հրաւեր , խեղաց 'ի մէնջ 'ի շտապ .
 Ո՛վ օր նսեմ՝ ժամ՝ տխուր՝ յոր սեւաթոյրըն խաւար
 Պար շուրջ բզմեօք առ յամայր :
 Եւ սգալին աղջամուղջ զյարկաւ Հայոցս պատ 'ի պատ
 Ընդ նոյն կալաւ բակ ողնոյն . աշխար և կոծ անընդհատ .
 Ձե հատաւ յոյս մեր ողնոյն մնայով անհայր և անյուք
 Ձերթ 'ի ծնողէ որդի զուրկ :
 Զայլեն 'ի սոգաւ և սղբան ցարդ 'ի լալօնըս տըխուր
 Ոբք ընդ անչափ քոյդ խընամս ազդ հրճուէին ընդհանուր .
 Նա 'ւ չը զօրէ ամբէլ բզդառնութիւն սրտի իւր
 Անօգն պրկն , որն թափուր :
 Ձե՞նչ քաղցր էր այն տեսանել 'ի Հայկազնեան սպարեղ
 Դարասոր սփիւս զուգափառք երկամբք Վեհիդ սիրակեզ .
 Յորս իմաստից երկներանդ ծագկունք փթթին աննըման
 Ըղջոր շնջեալ զանագան :
 Ո՛ւր՝ յոր յաւերժ անխախտ որպէս բզօղ արծաթի
 Զաղգս ամենայն տածէիր 'ի դուժ սիրոյ քո բարի ,
 Քանի՞ 'ի քոյդ 'ի վերայ աչկունք մեր դասն արտասուս
 Հոսեն 'ի սիրտ միշտ անյոյս :
 Ձե՞, ո՛վ Երկինք, եւ ընդէ՞ր բըրբազներախտ մեր բզՀայր
 Յափշտակեալ առ քեզ շշտ , զաշխարհ թողէր քո յաւար .
 Խնայեա՛ 'ի մեզ պաղասիմք , զոր քեզ ստացար ժողովուրդ ,
 Եւ տուր մեզ հայր բարեգութ :
 Դասաւորեալ բզս Տէր 'ի հոյլս սրբոցդ ամենայն
 Պայծառացո քո լուսով 'ի Ողբիմպեանրդ խորան .
 Ծնորհեա՛ ամս զոր անշուշտ տալ խոտացար սիրելեացդ
 Վարձս ընդ իւրոց բիւր բարեաց :

ԴԱՄԱՐԱՆ

ԾՈՂԿԱՀԱՍՍԿ ՊԱՏԱՆԵԿԻ ՌԻՌՈՒՔ

Մինչ սիրատուն իմ նազելին բբացն աշխոյժ ձգէր ըզհիւ.
Խաղաղաւէտ դեհաւը զերկրին կենաց անդորր զերջանկութիւն .
Զմայլեալ 'ի սիրտ խայտայր 'ի խինդ. և զուսման քաղցր բա-
ժակն ընտիր,

Զուարթածաղիկ 'ի հասակին քամեր յաւերժ եռանդուն ,

Որպէս զծաղկանց ծծել ըզհիւ՛ժ

Մեղուաց 'ի ջան անսողիւտ :

Յանկարծ անդուժ մահուն աւա՛ղ, փափուկ որտին վէրս կարե՛վէր
Յաւել կրկին ապագաման ըզլար կենացն քակել ամուր .

Որ ըզմատունս քնքուշ ձեռացն բարեաւելի 'ի քնար ձգէր
Ի բամբակ լարից երգս յերկրել յանմեղ նուազս քաղցրալուր .

ԱՍԼ իբրեւ խոնջ սոխակ հարաւ

Նետիւք մահուն և անկաւ :

Զարթի՛ր, զարթի՛ր Սոխակդ աղնիւ թող հնչեցցեն դաշնակաւոր
Քո դայլ՝ յիկ երգոցդ սիրուն յոստ վարդենւոյն ծայրակալմեր
Ըզտուգ սրտին բառնալ խպտու ապերջանկին եղկելոյդ մօր՝
Որ մայրական գողար սիրով գգուէր ըզքեզ 'ի գերկ եւր

Այսօր ևս այրեացաւ

Մտեալ 'ի սուգ և 'ի ցաւ :

Ի ԴԱՄԱՐԱՐԱՆ ՆՈՐԱՍԻ ՄԱՆԿԱՆ

Որ 'ի չիրմիս ցուրտ դամբարան
Հանդչի Մանուկ Հայկազնեան
Զատտի կենաց չեւ առեալ փորձ ,
Գողցես մեղաց ևւ անփորձ :

Ի զարդանալ տիտցն ամաց
Երկուց երկց ևւ տասանց
Այն ինչ սազարթ պերճ յիրանունս
Պճնէր ըզչէկ զայտ նորուն ,
Ահա Մկրատ Ատրովպէին
Կտրեաց զկենաց թեկ նորին ,
Թողեալ աւանդ զաստորակն հեզիկ
Տապաստ անշունչ աւասիկ :
Արդ սա անցիալ ընդ քաղցր օգով
Թռչի յաստեացս սուրբ հոգևով ,
Եւ յաղթու՛թեան զԱրմաւենին
Կրէ ընդ Սուբբս 'ի ձեռին :
Օ'ն Մահացող ջինջ արաստօք
Հաճեաց մաքուր մաղթանօք
Ժտել յերկնից, յանանց 'ի փառս
Տալ փայլել յախտեանս :

Ի ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻԻՆ

Տ. ՊՕՂՈՍԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՀԱՅՈՑ

Բաղդ մեր անա բաղդք Հայկազանցս զերթ դարուն
Հասին . անցին աւուրք սգոյ, ցնծութիւն .
Որ միշտ 'ի ծոց կայաք 'ի դառն որբութեան ,
Այսօր հնչեն սիրտք մեր նոր իղձս խնդութեան ,
Որպէս 'ի նոր ճառագայթ
Փայլեալ յաւէտ մեր ճակատ :
Զի Հայր արհի մեզ շնորհեցաւ վնհ Պօղոս ,
Ու՛մ ըստ անուանն Երկին կնքեաց կանխախօս :

Թէ աս անօթ ինձ բնորութեան է զհօտ
Ձեր տաւաղել Յկեղեցւոյս իմ յարօտ» .

Օն ցնծութեան ձայն դեղդել
Հնչեացեն քնարք ոսկեթել :

Եւ պանդխտոյն 'ի Հայրենեաց տարադէմ
Վերջին իցէ ողբալ զբարդիկ սեւադէմ,
Մինչդեռ ինամօց Վեհիս շողայ նոր Արիփ,
Դարձց' 'ի յոյս մէզ նոցին ողոց փարալի .

Մի այլ յաւէտ յառաթուր
Բաղդին մնալ սեւաթուր :

Աստուածաշուք ո՛ Հայրդ որդոցս համերամ,
Քեւ մեր այսօր ցնծացաւ տունս Արամեան .

Հովանացիր աջով քոյին սրբաջունջ
Կալ զօրավիզ յորդիս քո միշտ անտերունջ ,

Մի 'ի նոսա ռիսերիմ,
Ազգել հարուած ոտիսին :

Ի քեզ յԵրկնից ըզձիւք մաղթեմք անդադար
Յաւերժափայլ պարգեւեսցին կեանս եւ կար,
Ի թեւ սիրոյզ գոլ բանաւոր քո հօտի
Հովիւ սթափ 'ստ հովուապետին Յիսուսի .

Կեցցես ամօք պարագայց
Ի դահ քոյին գերապանծ :

ՅԱՒՈՒՐ ՊԱՐԳԵՒԱՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ

Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ ՎԱՐՅԱՐԱՆԻՆ

Որդիք Պէզեան օն անդր յառաջ հոլանի
Կից խիզբ 'ի խիզբ եղբայր զեղբարբ գեղանի .

Յողջոյն մեր Տեարց', որ տածէին սէր եւ յոյս
Չզլխով մերով ածել պսակ նրբահիւս :

Այն իղձ ահա եւ այն յոյս
Ծագեաց սերկեանս մեզ մեծ յոյս .

Գորովալիր խուճբ ինամարկուաց ըզմեօք շուրջ
Ի քաղցր աւաչ յերդս մեր յակճիւս ժպտին լուրջ .
Աչկունք ազու տան ակնարկիս աստ եւ անդ
Վառել 'ի մեզ նոր իղձ եւ անջ եւ նոր խանդ :

Նն մեք զխայրիս մեր ուսմանց
Ձօնել եղբարք քերց եւ հարց .
Փունջ փունջ ծաղկանց երվնորակ
Քրտանց նոցին փոխանակ

Մատուցուք արդ 'ի նուէր'
Ձոր պերճ դարաստս այս երեր .
Քան զծաղիկս հովասուն'
Ձորս սփռէ գեղ գարուն .

Եւ քան զքնքուշ մանիշակ
Հանդոյն Երկնից կապուտակ ,
Խնկեն զերկիր եւ զայերս
Հայորերոյն 'ի վայելս :

Օն ծափ առ ծափ
Լուրջ եւ սթափ
Գոչեմք, կեցցեն
Հայք համօրէն
Բերկրապատար
Ընդ ամս համայր :

ՅԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐՀՆՏԻՐ ԹԱՂ . ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՊԵՋՃԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Զերթ եօթնայոյս ջան 'ի Պէգճեանս փայլիլ յարկ
 Աւասիկ արդ չնորհին, Ընկերք, փառունակ
 Զգօն Սատարք հէք Մանկուոյս համերամ
 Նոցին 'ի լոյս տածել խնամոց աննըման,
 Եւ անխոտոր ընթանալ պերճն յասպարէզ
 Իմաստութեան, զոր միշտ բաշխեն Երկինք մեզ :
 Ո՛ր զթութեանն Անեղին անապառ՝
 Յոր զիւրաստեղծ զազգս ամենայն խնամէն յար
 Այսօր կրկին մեզ պարմանեացս միաբան
 ԶԲարերարս զայցելու տանս Արամեան
 Տէր տայ մերոց սրտից 'ի սէր եւ 'ի խինդ,
 Եւ քաջակր յուսմունս յաւերթ անսղիւտ :

Օն աստանօր մեք միաբան
 Եկայք ընկերք դուք ամենայն
 Մաղթեմք յերկնից, զի Սատարացս
 Եւ անձանձիր մեր վարժողացս
 Լիցի նպաստ եւ ձեռնտու
 Պահեալ զնոսին միշտ յանդորրու .
 Զի 'սէր, յերկիւզ Տեառն եւ յուսման
 Զմեզ ուսուցեն յանդուլ 'ի ջան,
 Եւ առ մէն չիթ քրտանց նոցին
 Պատուք 'ի մէնջ հազարք բուսցին .
 Յոր զարդարեալ Գարաստս ուսման
 Փայլեսցի յար յազգիս Հայկեան,
 Պէգճեան Սատարք եւ Պէգճեան տուն
 Ահեցեն յանդոյրս եւ աննկուն :

ԱՌ ԲԱՐԵԿԱՄ ՈՒՔ

ԱՄԱՆՈՐԱՅ

Ի՞նչ Ա՛րեւակ անդուլ անխոնջ՝ որ ըզքոյդ
 Վարես չըջան, զլորես զաւուրս եւ զամիս,
 Ըզգիչերիս մերկացուցեալ խոր ըզմութ՝
 Քանի՛ պայծառ տաս նոր տարւոյս զաւետիս :
 Այլ զի՛ այդքան վարես յառաջ փոյթ ընդ փոյթ
 Քոյին ըզկառս միշտ ոսկեգօծ . հանդիր արդ
 Անշուշտ այսօր փայլուն ճաճանչք արեւուք
 Փրկչեան վանից ճեմարանին լիցի զարդ :
 Ից՞ եւ քեզ ո՞ր բարեկամդ, Յետուայ պէս
 «Կացցէ» գոչել Սրբիւոյս 'ի սաստ հրբաման .
 Մինչեւ զուսումնդ հանցես 'ի դուխ լիապէս
 Յաւերթ 'ի փառս յօգուտ ազգին Արամեան :

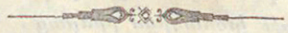
ԱՄԱՆՈՐԱԲԵՐ

Մի՛ 'ցաւ զառնագոյն հեծես հանապազ
 Որ միշտ 'ի վայելս կենացս յօրանաս
 Եթէ 'ի գեղգեղ գըլեցին աւանդ
 Շրջանք աւուրց զամս եւ անցին վաղվաղ
 Իբր ստուեր լուսոյ ճոխ փառք ճոխ բարիք
 Ու ես կենաց յեղերս ժամանեմ յուշիկ :
 Մի՛ . այլ քեզ յաւէտ կալչիր ուշ 'ի կուրծ
 Որպէս այր զգօն զարարս քո հանուրց .

Եթէ զի՛նչ, օգո՛ւտ անձինդ բարձրագիւն,
 Թէ ո՛հ. շահեցար զեան քեզ 'ի լալիւն :
 Ըզմընաս Փրկչին սէր, 'ի ծրար թաքուն
 Արկեր վատարար, թէ ո՛չ հաստատուն
 Յարգեալ աներկմիտ աստէն զՆրանին
 Անդէն զարիտուն շահիս մեծագին :
 Ահա զարգասիս հատոյց առ մշակ
 Երկիր արգաւանդ երկոցն փոխանակ ,
 Է՛ որ զգեզ ծաղկանց փունջ փունջ երվնադոյն ,
 Է՛ որ զցորենոյ հասկ հասկ ոսկեգոյն :
 Չէն իբր ստուեր կեանք աստեաց կամ երազ ,
 Առ վայր մի յայտնեալ, ապա արտալած .
 Այսօր սիրտ զուարթ 'ի խինդ ցնծութիւն ,
 Վաղիւ հոծ տխուր 'ի վիշտ արամութիւն :
 Օ՛ն, հարց զանցելոյն . մ ոք 'ի նոցունց
 Յղիացեալ 'ի գանձ եւ յինչ եկամոյժ ,
 Եւ ապա չ'եղեն 'ի հրաւէրն անկարծ
 Ունայն 'ի բնաւից ընդ սեաւ հողով մած :
 Ո՛ւր, որոց յաւէտ փորձ իսկ զամենից
 Այլ եւ բարգաւաճ յուսմունս իմաստից
 Զինչ պայծառ աստեղս փայլէին ափիւռ ,
 Ոյց բերկրէր աշխարհ 'ի լոյս երկնատուր ,
 Վան՝ յօրհասական յաղջամուղջ խաւար
 Ծածկեալ անյարիր եղեն վայրարար ,
 Թէ 'ւ յանջինջ յաւերթ դրոշմեալ 'ի տախտակ
 Յազդ ապագայից նոցունց յիշատակ :
 Այլ՛ զոր մեծն է աստ , առ քեզ ասեմ . լուր ,
 Յոր եթէ հաճիս՝ դարձ յուղիցդ զիւր .
 Զի որ 'ի գահոյս բարձրեալ Արքենի
 Ի շուք փափկացեալ փառաց պանծալի

Անկարօտ խալառ 'ի բնաւից բարեաց
 Պանծային յաւէտ Արքայք մեծագանձ ,
 Տես , ահա փոխան չքնաղ պալատան
 Ի շիրիմ մթար զնին անկենդան ,
 Հնապ սերտ 'ի սէր յԱստուած ապաստան ,
 Հեռի 'կենցաղոյս փառաց ընդունայն .
 Երկնից նախանձորդ լեր անանց կենաց .
 Զի մի վայրաքարչ լիցիս մահազգեաց :
 Ահա ընդ երկին նոյն եւ ընդ երկիր
 Զգին զառաջեաւ սանդուխ լուսալիր .
 Ընդ որ թէ ցանկաս դործել ուս 'ի վեր ,
 Մընան օթեւանք անքոյթ քեզ 'ի նուէր :
 Ուրանոր քանի խրախճանք անզըրաւ ,
 Եւ որքան բարիք ամբարեալ անբաւ
 Կան միշտ հանդերձեալ առ քեզ 'ի վայելո
 ՅԱնեղին ցնձալ անդ անճառն 'ի տես :
 Զ՛ « 'ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ »
 Զայն Երկնից գոչէ , որում իսկապէս
 Աստ 'ի սակաւուն միշտ հաւատարիմ
 Եղեւ շահարար Աստուծոյ բանին :
 Եւ կամ զամենայն զինչ իւր գոյիւ չափ
 Առ մին Մարդարտի հատոյց սիրատարի ,
 Որ մնան յաւերթ անփուտ անվթար .
 Եւ զի՛նչ առ նովաւ լրիւ լուրով աշխարհ ,
 Այլ եւ դո՛ն , ծանիր այր դու մտավարժ
 Ճանապարհ արձակ , այլ ստորաքարչ
 Յանել Տարտարոսն, յոր են անաչառ
 Ողբ, լալիւն եւ հուր , տանջանք չարաչար :

Ի ՍՈՒՍԿՆ

ԵՒ ՅՈՂՈՐՄ ՄՍՆ ՀՆՈՐԻՆ

Ընդ այգս այգուն վարդածրդին
 Գեղամպիտն Արշալոյս
 Զլոյսըն պայծառ մինչ զառաջին
 Յերկիր սիռէր բարեբոյս,
 Զխնարդ յաջնժամ ծնանին անհատ
 Փունջ փունջ ծաղկունք երկնեամբ .
 Որոց 'ի բոյր հոտոց զուարթ
 Հրճուին Մեղուք ծաղկաքաղք .
 Անդ կաղզուրեալ մարգաց ըսփիւռ
 Գորգս ծաւալեն դալարուս՝
 Յորս պաղպաջուն չողան կաթիլք
 Աստեղց երկնիցըն կապուտ .
 Բոտորաաիւ կրփնեալ 'ի ծիր
 Վարդք 'ի ծրղօտս ուղղաբերձ
 Գեռ անփթիթ կրթեն յակճիւռ
 Ըղձիժառնուէն սիրայեղց,
 Որոյ համայր նրմա հանդէպ
 Կացեալ ծառոցն 'ի բաղուկ
 Զերգոյն առեալ վայելչակերպ
 Հնչէ զկիթառ իւր փափուկ .
 Մինչեւ բարձունք հանդոյն Մասեաց
 Բերկրեալ նորին քաղցր յաւաջ
 Փոխանակեն ձայն անդրադարձ
 Զերթ խօսակիցս իրերաց :

Ի գեղամոյն յառեալ փըթիթ
 Բացատերեւըն վարդին
 Զուարթագոյն նորուն 'ի սիրտ
 Բոյք տենջանաց ծաւալին .
 Սակայն զեփիւռ այգուն, որ անդ
 Շնչէր գերկնիւք զով անոյշ,
 Զաչօքն հեղեալ նիրհ անվկանդ
 Ննջեաց Սոխակըն քնքոյշ :

Մինչ այս մինչ այն զանխոււ ապա յեղկեւոյն
 Փթթէր գողարիկ կոկոն վարդին շիկագոյն,
 Եւ լուսաթոյր բացեալ դըրունք Արեգին,
 Զարթնոյր անդէն հէքն 'ի քնոյ վշտազին .
 Զաչկունս յածեալ աստ անդ զվարօքըն թափուք
 Զ'եսես զոր ակն ունէր աւանդ մտաղիւր .
 Այլ թերթ 'ի թերթ պարզեալ վարդից գեղունակ
 Ի շողս արփուցն բոցս հատանեն փայլունակ .
 Անդ մէդ տըխուր նորուն մածեալ ըլարտու
 Ո՛ւր դայլայլիկ պերճ նուագացըն ակնիւ .
 Թափուր 'ի յոյս եւ 'ի բերկրանս յարատեւ
 Առ 'ի դադար ընտրէ զպուրակս անարեւ .
 Որոց 'ի հրճուանս միշտ ընդ նմին հանդարտիկ
 Անտխրապէս անդ յնծային դու լիրինք
 Շուրջանակի գող պարուրեալ 'ի թախիժ
 Լռեն մնչիկ որպէս 'ի սուգ տրտմալից .
 Այսուիկ յաւէտ 'ի թմրիւր
 Լցեալ Մուսայն վշտակիր
 Հաղիւ նուագս զօրն ողջոյն
 Անդր յերկուրէ 'ի տըմոյն .
 Այլ մինչ Արփի ընդ երեկ
 Զերկնիւք մտեալ հրաչեկ,

Կրկին տարիանք սիրարձարձ՝
 Եւ տիրութիւնք արտալանձ,
 Անդրէն եռանդք բոցափայլ
 Զնա 'ի խրախոյս կաղզուրեալ
 Սոխակն յայնժամ թեւ 'ի թեւ
 Դառնայ 'ի գրախոս ակներեւ,
 Եւ մինչ լապտեր գիշերին
 Սփռէր ըզշողս գեղ լուսին.
 Զուարթ 'ի սիրտ անկպեր
 Կրկին գողարիկ գեղգեղէր,
 Աստ գառաջնովք առեալ զանց
 Այգոյն մընայ մօտակաց,
 Յոր անուշիկըն վարդիկ
 Անդրէն փթթի գեղգեղիկ,
 Բանին այն վաղիւ գըրունք
 Երկնից ընդ պերճ արշալոյս,
 Լերինք, հովիտք, ձորք եւ բարձունք
 Բառնան նըմա նոր խրախոյս.
 Որպէս յերեկն նոյն եւ այսօր
 Ի սէրն հարեալ խանդակաթ,
 Վան դժնդակ բաղդին անգոր.
 Անա վտանդ տարապարտ,
 Զի այն ինչ չեւ առեալ զանձուկն,
 Ահա հարուածք չարաչար
 Թափ ընդ սրտիւն անցեալ փափուկ
 Զչէզն արկաննն շնչատպառ,
 Ո՛հ, ուր թռչնիկն իմ նագելի,
 Ո՛ւր քաղցր երգոցըն դաշնակ.
 Աւանդ աւուրըն խաւարի.
 Կորեան ազնիւ իմ Սոխակ,

Ի ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍՍՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Փնօք որ ծագեց լոյս անստուեր
 Անցնիւր Հայոց սրտերուն,
 Փնօք որ հասանք մեք ազգովին
 Այս երջանիկ օրերուն,
 Գարուն զուարթ տիրեց յանկարծ
 Հայաստանու Սուրբ երկրին,
 Սառնամանիք ցուրտ ձմերան
 Անհետացան բընաւին,
 Խաղաղութեան քաղցր բուրմունք
 Հայկեան տառից թեւերով
 Բոլոր քաղաք բոլոր գաւառ
 Բուրեց մեղմիկ զեփիւռով,
 Ատելութեան խիտ ամպերը
 Թէեւ ստոյգ ըլլային,
 Յրուեց իսպառ. սէր տարածեց
 Լուսոյ ճաճանչն արփային,
 Թո՛ղ նախանձոտ մեր թշնամին
 Դադրի դարան գործելու,
 Անքակտելի սուրբ Միութեան
 Սերտ սիրոյ կապն խղիւղ,
 Զի էն Աստուած հաշտ է ընդ մեզ
 Եւ իւր Որդին միածին
 Դիտեց յերկնուստ այս ընթացքն
 Օրհնենք տուաւ մեր ուխտին,

Հայրագորով տեսուհներով
 Պատասպարեց ազգերնիս,
 Եւ յաղթուեթեան կարմիր դրօշ
 Կրկին պարզեց մէջերնիս:
 Եւ Ըսաւ, բաւ է տարիք այսչափ
 Անհնարին վշտերու,
 Կոյր զկուրացն ծառայելով
 Անդու զաժան սրտերու:
 Դուք որ Հայկայ կրէք զանուն
 Անոր սիրուն միշտ ձեզի
 Ո՞րչափ բարեք եւ զթու թիւն
 Իսկզբանէ ցոյց տուի:
 Չէ որ ընտիր ոսկետառեր
 Ինծմէ պարզեւ ստացաք,
 Եւ ճոխ բարբառ անով յօգուած
 Վե՛հ կը պանծան ձեր մատեանք:
 Առատ զթոյս ցօղն ու անձրեւ՝
 Որուն բնաւ չիք սահման,
 Յորդավտակ յերկնից տեղաց
 Այս վաթսունի մ'յայտնութեան.
 Այո՛, այո՛ անշուշտ կօրհնեմ
 Նոր սահմանաց ձեր դրոթիւն,
 Եւ Սրբազան սուրբ Հայրերնիդ
 Պիտի հսկէ զայն արթուն Ծ.
 Ալ ի՞նչ մնամք ո՞վ ազգակիցք,
 Ուխտեմք կրկին միանալ.
 Խէթ ու մախանք շատ ալ ըլլան
 Չըլլայ վախճանք դէմ կինալ:
 Ազատութեան շքեղ թաղին
 Վարդէ պսակ հիւսելով

Բարձրացնենք Մասեաց գագաթն
 Ազազակենք ըսելով:
 Ազգասիրաց ազնիւ գլխուն
 Այս թող ըլլայ պերճ պսակ:
 Եւ ազդատեաց անսանձ գլխոց
 Սմբատ հիւսէ բոլորակ:
 Հրացեալ շամբուր, այն ալ շատ է
 Փոխան իրենց չարութեան.
 Կերպարանքով մարդ են իբաւ
 Բայց 'ի ներքուստ չար գագան:
 Եւ կամ դժնիկ բոց հատանող
 Կայծ կը հանեն չար կիրքով:
 Իրենց շուքով հանգչոյնները
 Կը լախիլիզեն բոցերով:
 Փառք ու պատիւ ընդհանուրին
 Որչափ շատնայ Աստուծով,
 Նախանձարեկ սիրտք կը հաշին
 Անթիւ խղճի խայթերով:
 Ասանկներէն հեռու ըլլանք
 Ու չի խաբուինք անոնցմէ:
 Ազգը սիրել կը պարծեանան,
 Այլ միշտ կ'ատեն 'ի սրտէ:
 Ամեն չարեք կ'անցնին թէպէտ,
 Սակայն իրենց յիշատակ
 Երկար ատեն մեզ կը ջամբեն
 Չարչարանաց դառն բաժակ:
 Անդու Վասակ, չար Մերուծան
 Սատակեցան չարաչար,
 Այլ մինչեւ ցարդ եւ յաւիտեան
 Մեզի եղան արհամարհ:

Անուշ ըսին, սիրտ շահեցան,
 Ազգը ըրին ցիր ու ցան.
 Բողորովին հոգևով կորուստ
 Մարմին գարձան անկենդան,
 Ծառ մըն էին երկինք հասած
 Բարի պտուղ չի տուին,
 Եւ արմատնուն կտրուելով
 Նիւթ մը եղան դեհնին:
 Փնօք Անմահին. անոնց սերունդն
 Անգամ վերցաւ ու չի կայ,
 Եւ միմիայն կը բազմանան
 Օրհնեալ սերունդ վեհ Հայկայ,
 Տէր եւ ծառայ, հարուստ, աղքատ
 Միաբանած սուրբ սիրով.
 Իբր հարազատ հօր որդիներ
 Բարիք կրնեն բերաւոր:

Ի Դ. ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍՈՒՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրճուն երկինք, խայտայ երկիր անթերի,
 Եւ Հայկազանցս դէմք կը ժպտեն դեղանի.
 Զի տարեդարձ մեր վրկութեան նոր հասեր
 Դարձեալ հանդոյն Արուսեկին լուսաբեր,
 Յոր նորոգութին մեր սրտեր
 Կրկին 'ի յոյս եւ 'ի սէր:
 Ազգասիրաց վեհձ ճակտին քրտնաթոր
 Այսօր Մասեաց հրեշտակն յաշխոյժս նորանոր

Քառեակ պսակ մ'ալ դայ հրեւել ծաղկափայլ
 Զոր Եթերին կաղմեն մատուռք բարեփառ.
 Յոր խրախուսուելն մեր սրտեր
 Կրկին յողի անվեհեր:
 Զայն հինաւուրց Քինախնդրին ալ ընդհատ.
 Հնչեն փոխան բարբառք Հայկեան անընդհատ
 Օրէնք արդար եւ միութիւնս երջանիկ,
 Զոր « մայր բարեաց » գրրեն անշուշտ անջինջ գիրք.
 Յոր կը ցնծան մեր սրտեր
 Կրկին 'ի խինդ անեպեր:
 Հապ' զն որդիք Հայկեան, յայս պերճ ասպարէզ
 Եկէք տօնել սերկեան շքեղ այս հանդէս.
 Նուիրական ըլլայ մեզ օրս յարածամ,
 Ուր միութեան ճանչցանք ողին ու ազգութեան.
 Եւ յոր լցան մեր սրտեր
 Կրկին 'ի լոյս անստուեր:
 Թող հնչէ ազատ
 Միշտ վեհն Այրարատ,
 Ընդ նմին երգեն
 Դաշտ, լեռինք ամեն,
 « Թէ բազդն Հայերուն
 Դեռ ողջ է անքուն ».
 Եւ մեք անդադար
 Զարնենք Հայկեան քնար
 « Որչափ ապրի Հայն
 Կեցցէ միութիւն
 Ու փառքն աննրման
 Սահմանազրութիւն
 Սահմանազրութիւն »:

Ի Ե. ՏԱՐԵՒԱՐՁ

ՈՁԴԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մինչդեռ Հայկեան որդիք հաղոյն 'ի պերճ դարուս ոսկեփայլ
Ի միութեան երկնահասնոյ կապն յօրեցան սիրովառ,
Ո՛հ, ի՞նչ գուարթ ու գեղեցիկ ուրախութեան դան օրեր,
Կ'անցնի խաւարն ու փոխանակ լոյս կը շողայ անտուեր.

Կեցցէ յաւերժ Սէր, Միութիւն
Ձոյգ ընդ կրօնիս և անկուսն.

Աշխարհադանձ նախնի փառքեր պիտի փայլին օր աւուր,
Երբ չար նախանձ, որ ու մախանք մատնին այր յառաթուր.
Որչափ 'ի Հայս բոցածաւալ արծարծի սէրն հայրենեաց,
Երջանկութեան բաղդն ալ անդէն պիտի կանդնի դերագանց,

Բուժել յաւետ այն կարեղեր
Յաւ դառնութիւն սրտից աւեր:

Երկնից փառքեր առ ձեզ Հայեր, են պատրաստ
Մինչդեռ ջանանք միշտ Ազգութեան 'ի նպաստ.
Եւ մինչ արդար ըլլանք պաշտօնան Օրինացս
Ձոր հաւատտեաւ բաշխեց մեզ Տէրն կրաւանց.

Հազա Հայկ'ր, մի՛ դուք
Տարի մ'ալ արդ հնգերեակ
Սնցաւ ահա փայրապար,

Դեռ մնա՞մք անդորձ ու տկար,
Չանանք, որ ետքն ալ փոխան
Տեսնենք ծագած Աստուծ Հայկեան
Վերայ Հայոց կամարին
Կրկին լուսովն առաջին.

Ուր ցնծալով գոչենք յար
Յերգ և յաւաչ անդադար.
Կեցցէ միշտ Հայ ազգութիւն
Կեցցէ Սահմանադրութիւն:

Ի ԲԱՂԴՆ ՀԱՅՈՑ

Սա սրտածմիլիկ դժնդակ վիճակ
Հայոց դիւցազանց
Փափուկ սրտից մէջ ի՞նչ դառն յիշատակ
Նկարեց անանց:

Ս,մեն աչքերու արտասուաց միժեր
Գերարուօսրից ուղիս

Վէտ վէտ ծորեցին. արդ ո՞ր ազգասէր
Չ'երդեր սրտաբուղիս:

Աւանդ, Հայրենիք դարձաւ անապատ.
Ու խնձղալից ձայնք

Ձեն հնչեր բնաւ. եղան սղապատ
Սրտով ամեն Հայք:

Տեսէք սա սիրուն մայրն Հայաստան
Ի՞նչպէս ողորմուկ

Հանեց հարմնութեան պերճ քողն պատուական,
Մտաւ դառն 'ի սուղ.

Ով բաղդ անողորմ, ծն էլ արթնցիր,
Գի՛մ մեր վրան.

Մինչև երբ անհոգ 'ի քուն անյարիր
Ննջես անկենդան:

Օն ընդոստ 'ի քնոյդ, առ քեզ աշխոյժ նոր,
Ճախրէ հոլաթեւ.

Չայն տուր աւետէ բարիք բիրբաւոր
Հայոցն անարեւ:

Բաւ ալ որ թշուառ Հայկայ զաւակունք
Ո՛հ վտարանդի

Յողբ 'ի կոծ սրտեր, լի յարտօսք աչկունք
 Մնան վշտալի:
 Տուր որ գէթ խուն մի 'ի խինդ նորանոր
 Լցուն Հայ սրտեր:
 Տուր, որ Հայրենեաց երկիրն ազցաւոր
 Փայլի անկար:
 Եւ քաղցր հարազատ տեսնէ իւր որդիք
 Ի զիրկ իւր սիրուն,
 Արոց կարօտիւ անձկայրեաց սրտիկն
 Խոցուեր դառնագոյն:
 Ո՛հ, թե այն ատեն՝ մինչ սիրոյ ողին
 Զերթ քաղցր աղաւնի
 Սաւառնի 'ճակատ Հայոց խնդաղին,
 Անդէն թախմալի:
 Կ'անցնին սեւ օրեր՝ ուր խեղ ու նախանձ
 Սիրօք անմխարան
 Վահ, 'ի չնաչխարհիկ կապտեցին փառաց
 Զխեղճուկն Հայաստան:
 Արով եւ Հրեշտակն՝ որ 'Մասեացն 'ի սար
 Կ'ողբայր սրտառուչ:
 Լացն 'ի պար փոխած զարնէ պերճ Քնարն
 Երգել անմոռնջ:
 Ձե՛ք ծնելատէր մայրիկն Հայաստան
 Ազուով եռանդուն
 Դեռ 'ի խինդ որդւոց ողջ է յաւիտեան
 Եւ կայ աննկուն:
 Թո՛ղ ալ ողբդ, հառաչ ո՛ Հայ տարաբաղդ,
 Զի նոր քեղ շնորհեն
 Երկինք փառք չքեղ, արդ ցնծա անախտ
 Սիրով լուսադէմ:

ՅԵՐԵՒՐԱԿ ՏԱՐԵՂԱՐՁ

ՏԱՃԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ամպահամրոյր Մասեաց դռող տրտեւան
 Ի՞նչ կը փայլի զերթ երկնային պերճ խորան,
 Ի՞նչ այն բոսոր շիթ ք շողշողուն
 Ակնախըտիզ քան շող արիւնոյն,
 Սիրոյ է այն հուր
 Հայոց ոգեաւոր
 Սէրն է այժ
 Երկնահաճոյ:
 Հոն եւ Վարդան, արին Տաճատ խկածէմ
 Սաւառնելով ճախրեն ահա լուսադէմ:
 Ազնիւ սրտի բարեգուշակ
 Տալով ժպիտ մեզ անուշակ:
 Արոց քիրտն արիւն
 Պճնեց Հայոց տուն
 Երեմական
 Յօգոյ նման:
 Արհմն ու Զրուան, Արմիզդ, Յազկերտ չարաչուք
 Թէ քամեցին Հայոց աչքէն դառն արտունք,
 Ահա Տաճատ քաջ ասոյեան
 Տայ իւր սանուց ուրախութեան
 Բաժակ թաթաղուն
 Քամել յիւր անուն
 Յարազուարճ
 Յերգս եւ յաւաչ:

Ի ԽՐԱԽՈՅՍ ՈՒՍՄԱՆ

Օն պարմանիք ուղղենք մեր քայլն դէպ յառաջ
Բաց է ահա լայն ասպարէզ մեր առաջ .

Հոն՝ ուր ուսման ծաղկունք փթթին քաղցրաբոյր
Մարդարտայեռ ցօղով երկնած յարծաթ թոյր .

Ի խինդ , 'ի խաղ եւ 'ի պար

Ինչո՞ւ անցնին վայրապար

Զուարթ գարնան մեր օրեր

Զերթ սահուն պայծառ ջրեր .

Թէ իմաստութիւն

Կը շինէ իւր տուն ,

Քիրան ու փոյթ ու ջան

Նուիրեմք ուսման :

Ուր ուսումն եւ ուր սէր երկնատուր ,

Անդ բընաւ չի հնչեր ձայն տըխուր .

Երջանիկ է այն վայր՝ ուր կրկին

Սուրբ ոգիք անաղօտ կը փայլին .

Ուսման սուրբ ոգին

Ի մեզ էր բնածին .

Զըլլայ ամենք տեղի

Վատութեան օխտին :

Օն խիզախենք քաջալանջ

Նկըրտելով միշտ յառաջ ,

Ուր Հայրն հայոց խանդակաթ

Մնայ պճնել մեր ճակատ :

Ի ԼՈՒՍԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՐՈՒՄ

Տգիտութեան մինչ սեւատուներ

Կը փարատուի անշուշտ դիշեր

Զի՛ 'նոր դարուս 'ի Հայաստան

Լոյս անաղօտ ծագի ուսման :

Եւ ծաղկաափիւս գողցես դարուն

Գայ նորա հետ զուարթ 'ի մոյն

Ազնիւ փունջեր տալ 'ի նուէր

Որոց անձկան միշտ Հայ սրտեր :

Արփիափայլ Լուսովն անմուտ

Կը զարդարուն միշտ անկապուտ

Հայ օրիորդն զոյգ ընդ մանկան ,

Ա՛հ՝ անձկալի օ՛ր ցնծութեան :

Փառք Հայրենեաց փառքն Ազգութեան

Ալ կը փայլին աստեղց նման .

Արդ ո՞ր հայ սիրան յայս անտարբեր .

Ու չի յեցուի 'յոյս անեպեր :

Նա , մինչ սիրոյ անմահ Զուարթուն

Կը սաւառնի 'ի Հայս համբուն ,

Ալ տարադէմ դնան դժնդակ

Շանթից հարուածք անյիշատակ :

Եւ ո՞ւր , չը մեան տատասկ եւ փուշ՝

Խոցել 'ի սպառ սրտեր քնքոյչ ,

Քանի որ հեշտ փթթին ծաղկունք

Հիւսել 'ի զլուխ թագ գեղաշուք .

Օն՝ Հայ կուսանք մատաւրք ընդել

Նուագեցէ՛ք քնար ոսկեթելեր

Դու ալ 'ի պար ել Մանկաի

« Կեցցէ այս դար մեզ ցանկալի » :

ՄԱՌԱՍԻՍ

Վեհ Արշալոյսն ընդ մեզմ հողմոյն զուզընթաց
 Այն ինչ գողտրիկ փռուէ շնորհ բիւր դաշտաց .
 Մինչ զըլելով ժամանակին շրջաններ .
 Բերէ փառօք նոր առաւօտ խնկարեր .
 Որ նորանոր իղձ եւ եռանդ բոցավառ
 Կը թափանձէ արտից խորեր սրբարար .
 Մուժն եւ ստուեր լուսոյն 'ի շող կը փայլին ,
 Յոր աստեղաց պարք լուսերամ կը ծածկին .
 Անդէն եւ հաւն փողէ երգերն աղգարար
 Թռչունք 'ի դաշտս ալ կը սրուին 'ի պաշար .
 Ոսկի վարսերն փռած 'ի յուս կոյսն արեւ
 Կու գայ բնութեան այգուն ձօնել նոր բարեւ .
 Ու անա փութով դալարագեղ 'ի պարտեզ
 Թրթռալով կ'ելնէ 'ի ճեմ թիթեռն հեղ .
 Երփինունակ ծաղկանց վերայ հոտաւէտ
 Հանդչի մեղուն կլմել ըղճիւթն քաղցրաւէտ .
 Երկնից Արքայն կարկառելով զաջն հըզօր
 Տողէ յաշխարհ առատ բարեաց իւր շքնորհ .
 Յոր լցուելով մարդիկ յարդիւնս գերունակ
 Կը խրախուսին ձեռն արկանել 'ի վաստակ .
 Եզոյն 'ի յանդ , գեղջուկն 'ի յարա յոյս 'ի սիրտ
 Ու ժիր մշակն պերճ յայգեստան խինդ 'ի խինդ .
 Փութան 'ի գործ յաշխատութիւն քրտնաթոր
 Յուսով երկրին պարգեւն առնուլ բիւրաւոր .
 Զոր խնդալիր լընլով յամբար , 'ի սապատ
 Կը վայելն պարագայիւք անընդհատ ,
 Կ'օրհնեն զԱստուած պարգեւատուն սրտագին .
 Հոս տիւն անա կը մտնէ յամբ գիշերին .

ԱՐԵՎԱԿՆ

Այգուն այգուն մինչ զելիւր
 Նախ գայ աղդել զով սփիւր
 Այլեւ յաշխարհ բընաւին
 Մաւալի լոյսն առաջին ,
 Ի՞նչպէս բնութիւնք համօրէն
 Կը զուարթանան բաղմադէմ .
 Կ'անցնի խաւարն , կու գայ լոյս
 Որ նորանոր կ'աղդէ յոյս .
 Գամ քան ըզգամ ոսկեղէն
 Արեւելից պերճ դռնէն
 Մաղի Արեգն ալ պայծառ ,
 Ժպտին ամպերն փայլ 'ի փայլ .
 Եւ նախ կատարք զարդարուն
 Հսկայապսնծ լեռներուն
 Բերկրապատար կ'ողջունեն
 Զելս Արեւուն լուսեղէն .
 Մարգեր խայտան մէտ 'ի մէտ
 Մինչ փչնն հողմք խնկաւէտ .
 Եւ կ'գմայլին , երբ Արփին
 Պճնէ զանոնք խնդագին ,
 Զինջ եւ վըճիտ մլխանունք
 Գետոց , առուաց հեղհեղուկ
 Մինչ կը սահին ման 'ի ման ,
 Փայլ կ'արձակեն աստղանման ,
 Յորս Արփուոյն շող անդադար
 Գողցես փռուէ գեղ դոհար .
 Գնան ջուրք , եւ յերթ ծաղկանց նուրբ
 Մատուակեն նեկտար սուրբ .

Անդ շըլացեալ աչք 'ի բիժ
 Գիշերային՝ փայլին միշտ
 Յօղով մաքրուած արծաթի ,
 Լուսով պճնած արիւնի .
 Կը տեսնեն Վեհն , որ յեթեր
 Կարդայ նոցունց հրաէք ,
 Փութալ 'ի գործ 'ի վաստակ ,
 Ճարել պարէնն իւրեանց յանկ :
 Ո՛վ , քանի՛ քաղցր ու շքեղ
 Քու դէմքդ Արփի երկնագեղ .
 Որով աշխարհ ամենայն
 Կ'սքանչանան յարածամ .
 Քեզմով յաւէտ մէդն ու մութ
 Կը փարատուին խաւարչուտ .
 Եւ միշտ յաշխոյժ եւ յետանդ
 Կը վառուին սիրտք անվկանդ :

ՄԱՐԳԱԳԵՏԻՆՔ

Գարունն շնորհագեղ կու գայ փառքերով
 Պճնել դաշտ ու ձոր շքեղ դարգերով .
 Երբ երկիրն համբուն նորնոր կեանք առած
 Կը պարզէ տմոյն սառերն յիւր դիմաց :
 Ուր մարգ ու մարմանդք զող բերկրապատար
 Իսկոյն կը ծըլին զմրխալի նըկար .
 Անոյ զեփիւռներն զանոնք կը դգուեն
 Պերճ ցօղերն աստեղց միշտ սընուցանեն .
 Կ'ածին զարդանան պերճ ծաղկանցն 'ի պար ,
 Կը պճնեն բնութիւնն 'ի զարդ բարեփառ ,

Ու վաստակաւոր խոնջ անցաւորին
 Կ'ընծայեն 'ի նինջ փափուկ անկողին :
 Հոն կը ճարակին եզն ու երկվար
 Ի կայտիւ ոտին հրճուելով յամայր ,
 Այժ եւ ուլք յաշխոյժ թինդ տալով անդէն
 Մերթ կ'առնուն ճարակ ու մերթ կ'աստասան :
 Եւ հեղանամբոյր զսոսնց հետ մաքեք
 Հոն երամովին կը դիմեն գողտրիկ ,
 Տեսնելով յոյր յոյր մարգերն անուշակ
 Ոգւով եռանդուն կը լեցուին համակ ,
 Ոմանք 'ի բառալ կը գոչեն ուժգին ,
 Այլք խինջալով ցնծան խնդագին .
 Եւ կէսք մայելով 'ի ձայն փափկասաց
 Կը մակաղին անդ աչօք քնէած :
 Ա՛հ մինչ քաղցրաշունչ հովեր տարուբեր
 Կը փչեն յաւերժ , ինչպէս 'ի յերբեր
 Տատանին կանաչ ցօղունք մէտ 'ի մէտ
 Զինչ Ուլլիանու ալիք վէտ 'ի վէտ :
 Եւ մինչ այն վճիտ կըմպեն սուրբ բաժակ .
 Զոր մերթ կը ցօղեն Երկինք անապակ ,
 Կը շողշողին միշտ զերթ ասող պայծառ՝
 Որոց մնան աչք յազխուս անդադար :

ԼՈՒՍԻՆ

Ո՛հ . ինչ պայծառ փայլիս յերկին
 Ընդ բոյս աստեղց դու ուլ Լուսին .
 Եւ շողերով քո գեղանի
 Պճնես դիշերն խաւարչափ .

Լերինք ու դաշտք, բնութիւն համայն
 Հրճուին լուսով քո գիշերայն
 Կ'ուրախանան խեղճ ձկնորսներ
 Երբոր տեսնեն քո նշոյլներ .
 Որ խաղաղիկ ջրոց վերայ
 Կը շողշողան դերթ բիւրեղեայ .
 Երգոց նուագս հոն անուշակ
 Յերիւրելով կը մնան համակ .
 Մինչեւ յուկանն այն խաբուսիկ
 Գան հոյլ 'ի հոյլ ձրկանց խմբիկ :
 Եւ ինչ լապտեր լուսածածանչ
 Ուղեւորին ծագեալ յառաջ ,
 Յոյց տաս շաւիղ, վաղ անաղան
 Հանիլ յանքոյթ իւր օթեւան :
 Ըզքեզ տեսած տխակն ազնիւ
 Որ փայլիս դերթ արիւն 'ի տիւ ,
 Ի քաղցրաւաչս բիւր դայլայլիկ
 Կը յօրինէ ծառոցն յոտիկ :
 Ուր եւ Գարնան խայրին քնքուշ
 Շնչելով մեզմ հողմիկն անուշ ,
 Անդ թռչնեկին արտին եռանդ
 Կ'արծարծէ դերթ հուր բոցազարդ .
 Եւ իմ ոգիս կը ցնծայ, երբ
 Յառին աչկունքս այն բարեղէպ
 Շքեզ գիմացդ՝ որ կը փայլին
 Ի կապուտակ դաշտ Նիթերին
 Յօղէ առատ արդ իմ տխուր
 Ի խորշ սրտիս լուսին մաքուր ,
 Յօղ արծաթի, որ սրբուին
 Բիւր արամութեանս աղտ սեւադին .

Ի ՍԳԱՒԻ ՄԱՀ

Պ. ՅԱՐՈՒԹԻԻԵ ՍԵՐԵԼԻՈՑ ԽՄՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼԻ

ՊԵՋՃԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Ո՛հ. ինչ ցրտագին ձրմեռ արամառիթ
 Կապտելով դիմացս իմ ծաղկախիթիթ
 Քաղցրիկ ժպիտներս . այսօր դառն 'ի սուգ
 Զիս անմխիթար համակեց, եղնւկ :
 Դեռ իմ Մտերմիս սիրոյն ծարաւի ,
 Դեռ սրտիկս անյագ կարօտէր զանի .
 Ա՛հ անագորոյն մկրասն Ատրովպեան
 Փութով յայն հասաւ դերթ դժխում գաղան .
 Կտրեց դառն յօրհաս միակ Սիրելոյս
 Քաղցրիկ իւր կենաց թեղիկ նրբահիւս .
 Տարաւ, հեռացնւց աչքերէս կարօտ,
 Մութ դամբանի մ՝ մէջ ծածկեց մահահոտ .
 Այն փարփառ աչկունքն յաշխոյժս եռանդուն՝
 Որ ցոլանային պերճ աստեղց հանդոյն,
 Կախոյց շուտ 'ի քունն սն, մահահամբոյր
 Թողով յարեւէ զուրկ այլ եւ թափուր :
 Այն գորովայիր Հայրն ծնելատէր
 Դեռ իսկ անյագուրդ իւր որդւոցն 'ի սէր ,
 Ո՛րս եղած դաժան յնստիւն մաղիլ
 Պէզճեան յարկերէն դընաց տարազիր .
 Զոր յանխոնջ վաստակ ու 'ի ջան քրտնաշխատ
 Որպէս լուրջ պաշտպան հսկէր անընդհատ .
 Բայց արդ անկենդան աւանդ, կը կապուին
 Այն ժիւր բազուկներն 'ի խիղբ խստագին :

Յոն ալ իմ սիրոյս դազըն Քնարն յերգոց
 Դաղըրի. ու փոխան սրտիկս սաստկակոծ
 Հնչեն թող յամայր բիւր ողբ ու հառաչ
 Սորա սգապատ ցուրտ շիրմի յառաջ:
 Ա՛հ, ուր այն օրեր, այն քաղցրիկ ժամեր՝
 Յոր ընդ սիրելոյս ցնծայինք ՚ի սէր,
 Բարէ. զերթ գիշեր փոխուելով յանկարծ:
 Ծածկեցին մեր յոյս ՚ի սպուտեր ակրաղզած:
 Սակայն այն գիշեր Երկնից մէջ կապոյտ
 Լուսով զարդարուած կը ժայտին անշուշտ,
 Ուր եւ սա անմահ Ոգին զուարթերես
 Պիտի ցոյանայ անմուտ աստղի պէս:
 Արդ՝ ո՞վ Յարութիւն որ յերկնից խորան
 Վարդ մ՝ ընծայեցար ՚ի դրախտէս Պէգճեան.
 Գէթ քաղցրիկ ժպտ մ՝ ուղարկէ առ մեզ
 Յոր քա սիրելիք պիտիին հողեպէս:

Ի ՀԱՆԳԻՍ

ՎՍԵՄԱՊԱՆԾ ՊԾՂՈՍ ՊԷՅ ԱՄԻՐԱՅԻ ՏԱՏԵԱՆ

Գոյժ մահաչուկ ՚ի լուր Հայոց կը հնչեն
 Եւ տխրութիւնք զաշխարհ համայն կը պատեն.
 Զի պերճաշուք իւր դրախտէն Հայաստան
 Նոր իմն այսօր կորոյս ծաղիկ մ՝ աննըման,
 Հանդեաւ աւանդ, վե՛մ Սեպուհն մեր Տառեան
 Եւ սուգ համակ սիրտք զգացին Հայկազնեան
 Ո՛ւր է Հայրիկն, որ անտերուճ որբերու
 Այլ եւ այրեաց հանդիսանայր ձեռնառու,

Ո՛հ, հէք անբողջ Սանունք վանուց Սուրբ Փրկչի
 Մինչդեռ Վեհիւ ընդ հովանեօք տարվալի
 Կը վայելին անքոյթ կենաց քաղցր օրեր,
 Վահ, ինչպէս շոյտ հասաւ մահուն հրաւեր.
 Տարաւ անշուշտ զվիհն Պօղոս գերափառ
 Հոն՝ ուր հողուց են լուսերամ սուրբ կաճառ.
 Մթաղնեցան քաղցրահայեաց այն աչիւնք՝
 Որ դիտէին զապղղիկն Հայոցս ողորմուկ:
 Ա՛հ, ալ երբէք չեն կարկառիր այն ձեռքեր՝
 Որ տածէին անթիւ խեղճուկ թշուառներ:
 Այլեւ անչարժ այն քայլափոխք քաջընթաց՝
 Որ այցելու միշտ լինէին Վարժոցաց:
 Ալ Հայ մանկանց՝ ոյց սա էր միշտ քաջակեր,
 Ալ կը լուեն սիրոյ քնարք ոսկեթել.
 Այն երջանիկ կ'ողբան օրեր, ուր ուսման
 Սովաւ յաւերժ կը փայլէր Զահն ոսկենման.
 Յոր մերկացած ՚ի խաւարէն թանձրագոյն
 Լուսով անանց կը պճնէին զարդարուն:
 Ո՛վ դուք անդունդք ամանակաց ահաւոր
 Ընդէր փութով ՚ի խորս անհուն ձեր այսօր
 Սորա անդին կենացն օրեր խառնեցիք,
 Ա՛յս ձեր առ մեզ էր դժնդակ դատախիւք.
 Փոխան փառաց ՚ի սուգ ահա տրտմական
 Կը թախծի յոյժ Տառեան ընտիր գերդաստան.
 Զի մեծափառ կապտի իւր փառքն ու պարծանք,
 Եւ միթէ կան նըմա քաղցր ինչ տիտիանք.
 Միթէ մնան հայրագորով այլ ձեռքեր
 Չնչև իսպառ իւր Հայ որդուց արտասունքն՝
 Որ անդադար չուրջ դամբանիս ցրտագոյն
 Միշտ կը ցօղեն ընդ հարազատըս նորուն:

Ոգի անմահ, որ օդահերձ իբր արծուի
 Արդ սըլացար յերկնից գաւառն խնդալի,
 Քո մշտալոյս աչացդ երբեմն ակնարկին
 Դարձուր առ մեզ, յոր մեր ոգիք կազդուրին:
 Մաղթէ յերկնից, զի 'ցնծութիւն մեզ զուարթ
 Հանգուեսառիպ քեզ չնորհէ զուք Պայազատ:
 Որ եւ բերկրի յաւերժ փառօք Հայկեան տուն
 Փարատելով իւր վշտակիր թախծութիւն:

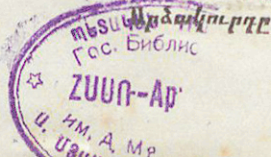

ԶՈՒՍՈՂՃԱԼԻՔ

ԸՆԹԱՅՔ ՄԱՆԿԱԿԱՆ

- Դեռահասակ
- Մանուկ համբակ
- Առտուն կանուխ
- Արտարից ուղիս
- Աչքէն թափած
- Սիրաբ կտորած
- Կմկրմալով
- Մանր քայլով
- Կու գայ Դպրոց,
- Մանր աղոց

Մէջ կը նստի
 Փորն անօթի,
 Քիչ մը ետքը
 Երբ իր կամքը
 Կատարելու
 Տուն երթալու
 Յոյսը կտրէ,
 Այ կը լռէ:
 Երբ հացն ուտէ,
 Լմընցունէ,
 Բազկատարած
 Երկլինք նայած
 « Հայր մեր » կ'ըսէ
 Ու վեր կ'ելլէ:
 Քիչ մ'ալ ետքը
 Վարժապետը
 Կու տայ անոր
 Գրքոյկ մը նոր:
 Ան ալ իսկոյն
 Սաստիկ վախուճ
 Վըշվըշալով
 Արտասուելով
 Մինչ իրիկուն
 Մէկ երկու տուն
 Համար կ'առնէ
 Ու կը լռէ:
 Ժամը տանին
 Երբ զանգակին
 Անուշ ձայնը
 Կարգաւորը

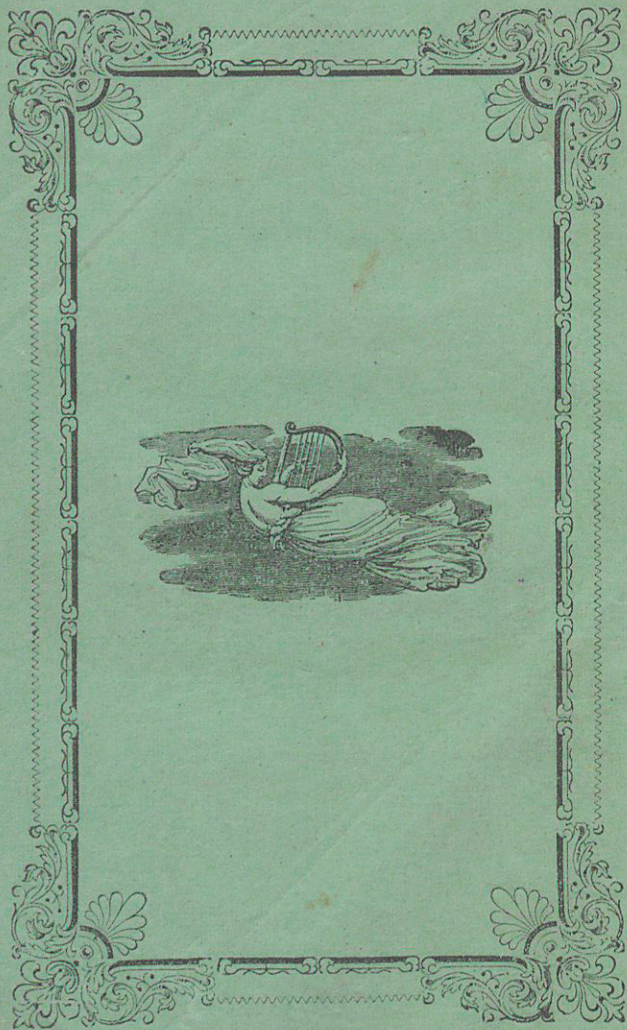

Իմաց կու տայ իմ
 Ամեն արգայ մի
 Կ'անցնին իբար
 Ու անդադար
 Կը բըսբըսան
 Կ'ուրախանան
 Իսկ առիկայ
 Երբ դուրս կ'ելայ
 Վազվըղելով
 Յատկըտելով
 Տուն որ կ'երթայ
 Շուտ վեր կ'ելայ
 Սուր ձայն մըն է
 Հոն կը ձրդէ
 Պօռայ կանչէ
 Ու բան կ'ուղէ
 Մայրն ալ ձեռքով
 Ձայն շոհելով
 Կ'առնէ իր գիրկ
 Ու կու տայ միբ
 Ալ անուշիկ
 Ձերթ սոխակիկ
 Բաղցըր ձայնով
 Միշտ երգելով
 Գլուխը կախած
 Բերանը բաց
 Կը քընանայ
 Մինչեւ լուսնայ

Գրված է իմ
 1914 թվականին
 Գրող
 Գրքերի
 Գրադարան
 Գրքերի
 Գրադարան

33 Ազգային գրադարան

 NL0558281

Библиотека
М. ССР
ВИАИИ
СННННН

809

20899